Svavelbad i antik djurhållning

Barbro Santillo Frizell, Direttore*

Redan de gamla grekerna och romarna förstod vikten av att sköta sina husdjurs hälsa. Svavelbad var i detta hänseende ett både uppskattat och effektivt botemedel, såväl mot skabbangrepp som mot klövspaltsinfektion. Artikeln beskriver de antika svavelbadens djurhälsofrämjande användning.

Alltsedan domesticeringen av vilda djur startade har människor tillägnat sig ingående kunskaper om djurens beteende och successivt lärt sig nyttja landskapets naturliga resurser för att uppnå bästa möjliga resultat i djurhållningen. I antikens Rom och Grekland var domesticeringsprocessen redan avklarad sedan flera tusen år tillbaka och genom avel förbättrade man olika rasegenskaper beroende på den försörjningsstrategi man satsade på. I det antika Rom kom en specialiserad djurhållning av ullfår att bli en mycket lönsam verksamhet. De romerska aristokrater som investerade i fårhjordar var väl medvetna om riskerna i denna ekonomi. Det största hotet för ägarna var sjukdomar av olika slag. Vissa sjukdomar kunde vara helt ödesdigra, om de spreds bland djuren kunde de slå ut en hel hjord. Detta känner vi till genom de romerska författare som skrev om lantbruk och djurhållning.

En av dessa författare var Varro (116-27 f Kr), en rik landägare ur aristokratin, som själv investerade i får. I sin bok om fårskötsel, *De pecuaria*, delar han in ämnet i fyra områden: betesmarker, avel, föda och hälsa. Enligt Var- ➤

I Blera, strax söder om Viterbo, har man specialiserat sig på mjölkfår, som dagligen vallas till friskt bete. Enligt författaren Varro skulle redan under antiken den huvudansvarige herden ha en bok med huskurer och nödvändig medicinsk utrustning med sig på vallningen.

Tivoli ligger utmed en av de viktigaste vallederna som användes till den säsongsbundna fädriften av får och getter till sommarbete i bergen och vinterbete på slätterna söder om Rom. Målning av A J Strutt 1888.

andra hudsjukdomar, att tvätta fåren i mineralhaltiga vatten som innehåller salt, alun och svavel. På de platser i världen där fårhållning ännu bedrivs på traditionellt sätt använder man sig fortfarande av de resurser som finns tillgängliga i naturen. Vattendrag och sjöar naturligt bemängda med mineraler var kända och väl beprövade sedan urminnes tider.

I modern tid har man tillgripit effektivare metoder och använder olika kemikaliska lösningar. I Sverige och England är det fortfarande olagligt att inte vidta åtgärder mot fårskabb. Sedan mitten av 1800-talet är fårbad den vanligast förekommande behandlingsmetoden i England. Baden består av lösningar, som innehåller giftiga substanser, till exempel arsenik (förbjudet i Sverige). Behandlingen kan vara farlig både för djur och människor och största försiktighet måste iakttas. Alla stora fårfarmer i England, Australien och Nya Zealand har särskilda för ändamålet konstruerade bassänger där djuren tvingas ner och får tillbringa den tid som anses nödvändig för verksam behandling. Under senare år har dessa giftbad debatterats i olika miljörörelser i England där man har kunnat påvisa att utsläpp av giftiga badvatten har gjorts direkt i naturen och förstört både sjöar och vattendrag.

➤ ros rekommendationer skulle den huvudansvarige herden, *magister pecoris*, ha en bok med huskurer och nödvändig medicinsk utrustning *(medicinam pecudum)* med sig på vallningen men när det gällde mycket sjuka djur skulle en veterinär *(medicus)* tillkallas. Varros råd riktar sig till dem som investerat i den storskaliga långdistanstranshumansen.

Transhumans är en form av betesdrift som praktiseras i alla medelhavsländer i områden med höga bergsmassiv. De höglänta områdena nyttjas som betesmarker under sommarmånaderna och under vintern vallas djuren ner till de låglänta kustslätterna. I länder som Italien och Spanien kom denna form av djurhållning tidvis att praktiseras i mycket stor skala. Denna organisationsform krävde en specialiserad yrkeskår bestående av djurskötare och veterinärer med olika kompetensområden.

»Inom all djurhållning, både antik och nutida, är hudparasiter ett stort problem«

SKÖTSEL OCH SJUKDOMAR

Inom all djurhållning, både antik och nutida, är hudparasiter ett stort problem. Angrepp av olika parasiter kan få förödande verkan och orsakar stort lidande för djuren. Fårskabben, som orsakas av psoropteskvalster *(Psoroptes ovis)*, sprider sig snabbt i flocken och leder i värsta fall till döden. Skabben orsakar intensiv klåda, svårbehandlade sår och ullavfall. I Sverige har sjukdomen inte dykt upp på många år, men i länder med stor ullproduktion, som England och Australien, dyker den upp emellanåt.

I alla kulturer med fåruppfödning brukar man regelbundet innan klippningen tvätta djuren för att rengöra pälsarna från kvalster, fästingar, löss, smuts och annan ohyra. Särskilt effektivt var, både i förebyggande och preventivt syfte till skydd mot skabb och

TIVOLI – KURORT FÖR FOLK OCH FÄ

Vem förknippar staden Tivoli, romarnas Tibur, med djurmarknader och fårskötsel? Man får gräva djupt i de historiska lagren för att komma dithän. Det första man associerar platsen till är förmodligen kejsar Hadrianus magnifika villa från antiken och Villa d'Este från renässansen med sina vattenkaskader och fontäner.

Vatten är det element som gett platsen dess betydelse. Här kastar sig floden Aniene brant ner i en ravin och bildar ett av Italiens största vattenfall, ett fall på över 110 meter. Denna konstanta tillgång på friskt sötvatten var förstås en ovärderlig resurs under antiken. Men inte nog med det – Tivoli har dessutom en osedvanligt rik tillgång på svavelhaltiga källor och sjöar, Acquae Albulae. Under romersk kejsartid var dessa ryktbara för att bota allehanda sjukdomar, främst sådana som yttrade

sig i muskel- och ledbesvär, andningssvårigheter och olika former av hudutslag. Kejsar Augustus, som led av reumatisk värk, brukade kurera sig genom att bada i dessa källor och de antika författarna prisar det svavelhaltiga vattnets läkande förmåga. Tivoli blev antikens mest berömda kurort. Intill källorna byggdes badanläggningar, termer, och förmögna romare byggde lyxvillor i trakten som än idag utnyttjas till hälsobad.

Nyckelroll inom djurhållningen

Tivoli ligger utmed en av de viktigaste vallederna som förde får och getter från bergstrakterna i Abruzzerna till vinterbete på den romerska Campagnan. Dessa valleder är belagda redan från förhistorisk tid och de under senare tider byggda vägarna följer ofta sträckningen av dessa leder. Platsen växte fram vid en naturlig geografisk gräns mellan berg och slätt och utmed Anienes dalgång, som bildade en naturlig transportled in i landet. Genom sitt läge som gränsstad och med sina vattenresurser fick Tivoli en strategisk och ekonomisk nyckelroll, särskilt inom djurhållningen. Här gjorde man muntliga avtal och upprättade säsongsbaserade kontrakt om betesmarker och betalade skatter och tullavgifter. Här fanns rastplatser, krogar och marknader och vattenmängderna var en tillgång både för människor och djur, för tvätt av djurens pälsar och för produktionen av ull och skinn. Kan man då tänka sig att också de svavelhaltiga källorna, som ansågs så välgörande för människor, användes i skötseln av djuren och att förekomsten av dessa var en avgörande faktor för lönsamheten i denna ekonomi?

Intill en av de svavelhaltiga källorna i Tivoli, Acquae Albulae, gjordes 1733 ett märkligt fynd, som är särskilt intressant i det här sammanhanget. Det är en marmorsockel med rester av hovar på basen och en längre inskrift på vers. Hovarna visar att sockeln burit en hästskulptur och inskriften (se faktaruta) ger oss sammanhanget.

Hästen Samis, som hade skadats av ett angrepp från ett vildsvin i den etruskiska orten Roselle (nära Grosseto i Toscana) kurerades från sitt sår och svullna ben genom bad i svavelkällan. Han blev frisk och kunde springa igen. Som tack lät ägaren resa ett minnesmärke till gudomen, källnymfen Lymfa. Inskriften visar att medicinsk behandling med svavelvatten ingick i den romerska veterinärmedicinen och att dessa källor var kända som varande särskilt verkningsfulla. Det kan knappast röra sig om en enstaka händelse eftersom ägaren hade tagit dit hästen hela vägen till Tivoli, en sträcka på 20 mil från platsen där den skadades. I närheten av Roselle i Toscana fanns dessutom gott om svavelhaltiga källor, så den i Tivoli måste ha ansetts särskilt betydelsefull, eller kanske snarare, att platsen knutit veterinärmedicinsk expertis till sig och därmed hade en annan status.

I Tivoli finns svavelhaltiga sjöar som användes för att kurera folk och fä från allehanda åkommor. Området är idag instängslat men vi kan skymta sjön intill vilken man hittade inskriften om hästen Samis.

Är det så att man även kurerade får i de svavelhaltiga källorna? Man kan inte förvänta sig att en herde eller ägare av fårhjordar skulle resa ett minnesmärke som tack för att en flock eller ett enskilt får botades från sjukdom eller skada. En häst hade ett högre värde än ett får och en helt annan status. Hästen stod också närmare människan på ett emotionellt plan som är kopplat till den fysiska närhet som var förutsättningen för ett väl fungerade samspel dem emellan. Det finns många historier från antiken om stora mäns och härförares känslomässiga band till sina hästar. När det gäller fåren får vi söka efter bevis från annat källmaterial än votivinskrifter för att få svar på vår fråga. Vi får ge oss ut i landskapet och ta kontakt med herdar och fårfarmare som fortfarande minns hur man gjorde förr i tiden.

SVAVLETS NYTTA

I Italien finns det gott om svavel. Den vulkaniska berggrunden har levererat denna produkt i stora områden. Det finns både i fast form och i vattendrag. Man skulle förmoda att det då även har använts i djurhållningen. Men eftersom svavel också är giftigt i koncentrerad form lämpar sig inte alla svavelkällor till bad. På min fråga om dessa källor använts i nutid, bekräftade herdarna att man fram till nyligen använt de svavelhaltiga källorna, både i preventivt och terapeutiskt syfte. Herdarna förde regelbundet sina djur till de svavelhaltiga källor, som är rikligt förekommande i regioner med vulkanisk berggrund: Campania, Lazio och Toscana. När jag besökte de heta, svavelhaltiga baden utanför Civitavecchia, norr om Rom, där numera endast människor badar,

FAKTA

SAMIS

Svag var (hästen) Samis när han
gick ned i Aquae Albulaes ström
för att bota sitt knä med de helande vattnen.
Det var svullet och blodigt på grund
av ett vildsvins etruskiska bete
när han en dag sluppit lös i trakten
av Russellae.
Efteråt avsvullnade musklerna och
kvar hade han bara ett litet ärr.
Efter att ha blivit botad började
hästen springa fort.
För dina förtjänster ger han dig sig
själv i marmor
här, där du, Lymfa, gläder dig över
att vara halvvägs
mellan Tivolis herre (Herkules) som
står mitt emot och betraktar ditt
tempel
och Villa Aelia (Villa Hadriana) som
strålar med sin målade fasad.

(CIL XIV 3911. Översättningen från latin är gjord av Olof Brandt)

➤ fick jag reda på att man tidigare, innan området inhägnades samt belades med inträdesavgift, hade badat djur där, särskilt hästar, åsnor och hundar. För att undvika nedsmutsning var den i terrängen lägst placerade bassängen reserverad för djuren. Många tyckte förstås att det var ohygienskt med de badande djuren så tätt inpå sig och så förbjöd man djurbaden helt och hållet.

Också på andra platser där idag människor lögar sig i de naturliga bassänger som formas i klippan genom erosion, har man säkerligen tidigare badat djur. Vulkaniska landskap har utgjort en viktig naturresurs inte bara inom odling utan också inom djurhållningen. Det är en av förklaringarna till att djurhållningen kunde bedrivas i så stor skala i dessa områden redan under antiken. Så stora mängder djur som tidvis har vistats i dessa områden, kräver mycket goda hygienska förhållanden då sjukdomar annars lätt sprider sig inom flocken och vidare till andra hjordar.

»Gediget svavel användes till att bleka den klippta ullen och svavelrökning av stallen var vanligt.«

Svavlets läkande och renande egenskaper var kända under antiken, vilket framgår av de antika jordbruksförfattarna, som nämner bruket av svavel i medicinskt syfte. Det har haft flera viktiga användingsområden inom traditionell fårhållning. Gediget svavel användes till att bleka den klippta ullen och svavelrökning av stallen var vanligt. Svavel i betet är dessutom viktigt för djurens hälsa och allmänna välbefinnande och därmed för kvaliteten på ullen. De betesmarker, som var naturligt bemängda med svavel och andra mineraler som salt, var därför av särskilt stort värde i den traditionella fårhållningen.

Svavelkällan i Manziana, Lazio. I regionen finns ett stort antal mineralhaltiga källor. Under antiken var många av dem också kultplatser. Förmodligen fanns det ingen hälsobringande källa som inte var helig.

FÖREBYGGANDE HÄLSOVÅRD OCH GUDARNAS ROLL

De antika jordbruksförfattarna hade klart för sig att ett friskt och välmående djur avsätter en bättre produkt. Därför var man ytterst mån om djurens hälsa och gjorde allt för att förebygga sjukdomar. I Sverige var under 1700-talet veterinärmedicinen före humanmedicinen i flera avseenden, särskilt beträffande kunskaper om spridningen av smittsamma sjukdomar bland djuren. Erland Tursén, föregångare till Linnélärjungen Peter Hernqvist och kallad Sveriges förste veterinär, var under åren 1750-65 aktiv med att bekämpa boskapspestens framfart. Hans beskrivningar av boskapspest stämmer väl med dagens kunskaper (personligt meddelande, Paul Holtenius, 2003). Hundra år innan man kände till något om infektionsämnen hade han en uppfattning om smittspridningen. Han ansåg att det rörde sig om ett gift som spreds från sjuka djur. Han rekommenderade åtgärder som skulle vara gångbara än idag, som svavelrökning, och att bränna allt material som varit i kontakt med de sjuka djuren samt isolering av personal som varit inne i stallen.

Den romerske nationalskalden Vergilius beskriver i diktverket *Sånger om lantbruket* skabbens förlopp och smittspridningens risker och ger råd om lämplig behandling. Varro påpekar vikten av att djurflockarna inte får vara för stora för smittoriskens skull: en fårflock bör inte överstiga 70 djur och en getflock 50. En fårfarmare som äger stora mängder djur bör alltså dela upp dem i mindre flockar med en huvudansvarig herde för varje flock. Som förebyggande åtgärd för att undvika hudangrepp rekommenderar Vergilius bad och efter klippningen en insmörjning av en pasta bestående av bland annat olivoljedrägg, tjära och svavel.

Tjärsoppa eller gudatro?

Liknande behandling har förekommit inom traditionell fårhållning överallt i alla tider. På Fårö, där man inte hade tillgång till naturliga fyndigheter utan tillverkade tjära, brukade man doppa fåren i en tjärsoppa, som bestod av kreosot och varmt vatten. Vivian Edman från Lausa berättar att denna metod tillämpades där för 50 år sedan som behandling mot lus och ohyra (personligt meddelande, Eva Samuelsson, Gotland, 2003). Bad och insmörjningar i preventivt och terapeutiskt syfte rekommenderas i alla gamla handböcker om djurhållning och är förmodligen en kunskap som följt med de domesticerade djurens spridning.

Bland de pragmatiska råden i Vergilius dikt

I de varma svavelkällorna vid Civitavecchia badar numera endast människor men för bara 25-30 år sedan förde man hit djur, särskilt hästar, åsnor och hundar.

har det smugit in sig en rad om en herde som vägrar hjälpa djuren när de är sjuka utan bara sitter passiv och förlitar sig på högre makter. Vergilius, som var en bildad man, har inte mycket till övers för religiös praktik i det här sammanhanget. Här råder en konflikt mellan kunskap förvärvad genom erfarenhet och tron på gudarnas förmåga att ingripa. Under antiken fanns religionen som en komponent i alla mänskliga uttryck. Man gjorde ingen egentlig skillnad mellan profant eller religiöst liv. Hur intimt inflätade i varandra dessa företeelser var, har vi redan sett i fallet med hästen Samis i Tivoli. Genom erfarenhet visste man att svavelhaltigt vatten hade läkande egenskaper men i dessa vatten verkade också gudomen, vattennymfen Lymfa. Därför tackar man guden för bot genom att uppställa ett minnesmärke eller lämna en gåva. Detta är brukligt i antika helgedomar som har med läkedom att göra. Människor som anropar guden för bot lämnar en votivgåva i form av en lerskulptur av den sjuka kroppsdelen, ett huvud, arm eller ben, könsorgan eller inre organ, som tarmar och livmoder. Bland dessa återfinner man figurer av djur, oxar, hästar och får, och ibland också kroppsdelar av djur. Dessa tolkar man vanligen som ersättning för ett djuroffer men man kan också tolka dem som en gåva till guden med önskan om hälsa och bot för det sjuka djuret.

Djurfigur av den typ man hittat i det mykenska "djursjukhuset" i Methana.

Vi skall nu undersöka några andra antika helgedomar utifrån detta perspektiv för att se om fallet i Tivoli var en enstaka händelse eller något vanligt förekommande. Detta är ett annorlunda och oprövat sätt att närma sig antika kultplatser – med fokus på djuren i första hand och inte på människan.

METHANA – ETT ANTIKT DJURSJUKHUS?

I Methana, en ort belägen på en halvudde på nordöstra Peloponnesos i Grekland, har arkeologer grävt ut en kultplats som dateras till den sena bronsåldern, vad man kallar den mykenska tiden (ca 1550-1050 f Kr). Det var en period av stor blomstring i hela det egeiska området, lantbruk och handel kontrollerades i stor utsträckning av palatsen, som utvecklat ett skriftspråk, som vi kallar Linear B, för administration av inkommande och utgående gods. Ull- och textilproduktionen stod på en hög nivå och djurhållning bedrevs i stor skala. Om detta vittnar palatsarkiven och Homeros beskrivningar av de mykenska furstarna, vars rikedomar mättes i djurflockar. Methana är berömd för sina heta, svavelhaltiga källor och har blivit en välbesökt kurort i modern tid. Helgedomen upptäcktes då församlingsprästen bett berörda myndigheter om lov att bygga till kyrkan vigd till den helige Konstantin och Helena. Vid den obligatoriska arkeologiska undersökningen fann man resterna av en antik helgedom, som omedelbart drog intresse till sig genom ett ovanligt rikt fynd av djurfiguriner.

I ett litet rum i helgedomen fanns mer än 150 figurer, alla av djur. De flesta är enkla framställningar av enstaka djur av nötboskap men också oxar i arbetssituationer tillsammans med människor fanns bland fynden. Hästar var mycket vanliga, enstaka eller beridna eller som dragare av vagnar. Denna samling av votivfigurer är unik i det den uppvisar en sådan variation av husdjur i sammanhang där de arbetar för och tillsammans med människor. Här finns oxar som dragare framför plogen, men också tjurar som använts i livsfarliga tävlingar som innebär att man tar tjuren vid hornen och utför volter över djurets rygg.

»I ett litet rum i helgedomen fanns mer än 150 figurer, alla djur.«

Svavelbaden en fantastisk resurs

Den stora mängden djur och frånvaron av

➤ människoavbildande figuriner har förbryllat utgrävaren i sin tolkning av helgedomens funktion och hennes förklaring är att djuren måste sättas samman med en särskild kult. Om vi istället ser platsen som en integrerad del i nyttjandet av landskapet får helgedomen en helt annan betydelse. Kringliggande områden var under antiken berömda för sin djuruppfödning, särskilt hästar och nötboskap. De heta svavelbaden måste ha varit en fantastisk resurs i ett landskap där denna typ av källor inte är så vanliga. Allt tyder på att platsen har fungerat som ett djursjukhus.

Oxklöv skulpterad i lera från en helgedom intill den etruskiska staden Cerveteri. Den visar att man också kurerade djur, och inte bara människor, på dessa kultplatser.

I Platons dialog *Kritias* finns en i detta sammanhang mycket intressant beskrivning av de hälsobringande källorna på det mytomspunna Atlantis. Han säger att där fanns två källor, en kall och en varm, som bägge var rikhaltiga och genom sina egenskaper gjorde dem särskilt väl avpassade för användning. De var försedda med byggnader, trädgårdsanläggningar och bassänger, både utomhusanläggningar och täckta rum för heta bad under vintern. Där fanns separata bad för kungar och för medborgare (männen), kvinnorna hade särskilda bad, liksom hästarna och andra arbetsdjur. Alla var utrustade efter behov (Platon, *Kritias*, 117). Även om Platon inte beskriver någon på hans tid existerande plats (Atlantis var ju en sjunken stad) så kan inte denna ideala plats vara helt gripen ur luften. Under Platons livstid (slutet av 400-talet och början av 300-talet f Kr) utnyttjades heta källor till hälsobad för hög och låg, genom arkeologiska fynd på kultplatser är detta väl känt. Att också djur fick tillträde till kurortsanläggningarna, som Platon säger, antyder nu också de arkeologiska fynden från Methana som påvisar en tradition ända tillbaka till bronsåldern. Att man inte funnit votiver eller figuriner som avbildar människor skulle kunna bero på att man vid denna tid, den sena bronsåldern, ännu inte hade börjat använda de heta källorna för behandling av människor. Veterinärmedicinen låg med andra ord före humanmedicinen inom detta fält.

»Tidigt hade man förstått att djurens hälsa hade avgörande betydelse för kvaliteten på de produkter man eftersträvade, vare sig det gällde kött, ost eller ull.«

Regelbunden klövvård

Antikens Etruria (idag Lazio och Toscana) är utan tvekan den region som har de flesta mineralhaltiga källorna i Italien. Här finns också ett stort antal källhelgedomar. Många av dessa har använts kontinuerligt in i modern tid och det finns notiser från skilda perioder om hur man använt dem. Behandlingarna har varit mot alla upptänkliga åkommor och krämpor, vanligast förekommande är besvär med andningsorgan, muskler, leder och hudåkommor, bland vilka skabb tycks ha varit ganska vanligt.

De skriftliga källorna förtiger djuren men deras närvaro kan ändå förnimmas genom de votivfigurer som finns i det arkeologiska materialet. I det arkeologiska museet i Cerveteri finns bland de utställda fynden från de etruskiska gravarna också material från kultplatser i området. I en monter bland anatomiska votiver av olika människoorgan kan man se en jättelik klöv, skulpterad i lera, av storleken att döma avbildar den en oxes. Klövar och hovar är särskilt känsliga kroppsdelar och blir lätt angripna av infektion. De romerska jordbruksförfattarna beskriver gisslet med klövspaltsinfektion. Viktigt var att förhindra sjukdomens uppkomst genom regelbunden klövvård. Var djuret angripet behandlades det med påstrykning av tjära, svavel eller fotbad, metoder som används än idag.

LÖNSAMT ATT BEHANDLA DJUREN VÄL

Som vi har sett, sköttes husdjuren under antiken med största omsorg. Detta berodde inte på någon lagstiftning eller på etiska eller moraliska avväganden till följd av ställningstagande om djurens rättigheter – det är ett modernt sätt att tänka. Romarnas vidriga hantering av vilda djur på amfiteatrarna ger en helt annan bild. Även om de vilda djuren också bidrog till människans försörjning och producerade råmaterial till en stor mängd varor, som pälsar, hudar, elfenben m m, levde man aldrig tillsammans med vilda djur på samma sätt som de tama husdjuren. De rika romerska villaägarna hade visserligen vilda djur i hägn men de hölls inte primärt för att producera, utan för jakten, för nöjets skull. Kontakten med vilda djur var därför av mer sporadisk natur.

Anledningen till att man behandlade sina husdjur så väl, var deras ekonomiska värde. Tidigt hade man förstått att djurens hälsa hade avgörande betydelse för kvaliteten på de produkter man eftersträvade, vare sig det gällde kött, ost eller ull. Ett välmående djur avsätter en bättre produkt. Därför skall man inte

förvåna sig över att djur ofta behandlades betydligt bättre än många människor och att intresset för djurens skötsel och kunskapen om deras patologi, ofta var större än motsvarande för människan.

TACK

Ett varmt tack till veterinär Eva Örtenberg, som föreslog mig att skriva en artikel om min forskning för detta forum. Som humanist och antikforskare med högst rudimentära kunskaper om djurhållning kan det synas vara ett vågspel att ge sig in på ett så komplext område som forntida veterinärmedicin. Jag har lärt mig mycket under resans gång och Eva har varit mig till stor hjälp med sitt kunnande och med litteraturtips.

***BARBRO SANTILLO FRIZELL,** Direttore, Istituto Svedese di Studi Classici a Roma, Via Omero, 14, 00197 Roma, Italien.

Vilken är din diagnos? – Svar

Svar och diskussion

Tredje gradens AV-block och kammarextraslag. Notera att P-vågorna uppträder med jämna intervall (pilar) helt oberoende av kammarkomplexen (Figur 2). Det är uppenbart att två olika fokus styr kammaraktiviteten. De två första kammarkomplexen är flyktslag som utlöses från ett fokus i höger kammare, med en för kammaren normal egenfrekvens (ca 40 slag/min). Komplexen 3 och 4 ser annorlunda ut och kommer med tätare intervall, och bedöms därför ha genererats från ett "irriterat" fokus i vänster kammare med högre impulsfrekvens. Komplex nummer 5 är sannolikt ett sammansatt komplex bestående av ett flyktslag och ett extra slag. Att hjärtslagen hörs olika kan bero på olika fyllnad vid kammarkontraktionen, eftersom diastoles längd varierar med den oregelbundna hjärtfrekvensen. Ekokardiografi bör utföras för att utesluta eventuell bakomliggande hjärtsjukdom. Medicinsk behandling för tredje gradens AV-block saknas.

EKG-fall av intresse för publicering i SVT kan skickas till Anna Tidholm, c/o SVT-redaktionen. Registreringen bör vara avledning II med hastigheten 50 mm/sek och amplituden 1 cm = 1 mV. Både komplett fallbeskrivningar och frågeställningar riktade till Anna Tidholm tas emot.

FIGUR 2. *Tredje gradens AV-block och kammarextraslag. Notera att P-vågorna uppträder med jämna intervall (pilar) helt oberoende av kammarkomplexen. Bilden är av tryckteknska skäl förminskad men motsvarar 15 cm. En liten ruta motsvarar 1 mm.*

Apropå infektionssjukdomar hos spanska hundar

Jens Klausen har sedan 1988 arbetat som smådjursveterinär i södra Spanien, och redogjorde för de infektionssjukdomar som hundarna där kan drabbas av.

Under en helg i mitten av oktober föreläste den danske veterinären Jens Klausen om sina erfarenheter av infektionssjukdomar hos hund i Spanien. Jens Klausen driver sedan 16 år tillbaka ett par smådjurskliniker i södra Spanien, och har därför mångårig erfarenhet av de områdesspecifika infektioner som drabbar spanska hundar.

Importerade smittor från hittehundar i Medelhavsområdet blir ett allt större hot mot den svenska hundpopulationen, i takt med att fler hittehundar förs in i Sverige. Veterinärförbundet och SVA har vid ett flertal gånger under 2003 i media försökt att varna allmänheten för de smittorisker som importen av herrelösa hundar medför. Mot dessa varningens ord finns en rörelse i ökande styrka, där frivilligföreningar organiserar fortlöpande importer av oönskade hundar från Medelhavsområdet.

Två av dessa, föreningen CHANS (Charity for animals society) och SWECAS 2000 (Swedish Coastal Animal Society), ordnade den 17 och den 19 oktober en föreläsning i Stockholm av den danske veterinären Jens Klausen. Föreläsningen handlade om infektionssjukdomar hos hund i Spanien.

»Det finns 16-17 kända myggarter som kan överföra leishmaniaparasiten, vilket gör sjukdomen svår att bekämpa«

ÖVERDRIVEN SKANDINAVISK RÄDSLA?

Jens Klausen tog sin veterinärexamen i Köpenhamn 1963, och startade och utvecklade med åren Danmarks största privata djursjukhus, Midjysk Dyreklinik i Viborg. 1972 blev han invald i det danska folketinget, men slutade redan efter ett år med sitt politiska arbete och återgick till smådjurssjukvården. Av hälsomässiga skäl flyttade Klausen 1988 till södra Spanien, där han snart öppnade två nya smådjurskliniker. Idag har han trappat ner sin kliniska verksamhet, men praktiserar fortfarande regelbundet på sin spanska hemort.

Jens Klausen inledde med konstaterandet att nordiska veterinärer gärna vill avliva hundar med tropiska sjukdomar som kommer till de skandinaviska länderna. Det behövs inte alls menade han, då många av sjukdomarna går att behandla. Som exempel på vår överdrivna rädsla nämnde han att han ofta stuckit sig på använda kanyler i Spanien, men fortfarande inte drabbats av varken leishmanios eller någon annan tropisk zoonos. Klausen önskade dock att man lokalt i Medelhavsländerna kunde fånga in och testa gatuhundar avseende leishmania och hjärtmask och avliva de positiva djuren medan de negativa märks, förses med insektsrepellerande medel och släpps igen. På så sätt skulle smittrisken till sällskapshundarna minska drastiskt.

LEISHMANIOS

Just leishmanios var den sjukdom som Jens Klausen talade mest om. Infektionen överförs till människor och djur via stickande fjärilsmyggor (engelska "sand fly", familjen *Phlebotumus*), vilka är mest aktiva på kvällen fram till midnatt. Myggorna rör sig enligt Klausen inte när det blåser, varför problemen är mindre i kustnära områden med frekvent havsbris. Det finns 16-17 kända myggarter som kan överföra leishmaniaparasiten, vilket gör sjukdomen svår att bekämpa. De förebyggande åtgärder som diskuterats är utrotning av alla tänkbara flugor och myggor som kan överföra smittan, eller avlivning av alla gatuhundar. Båda dessa åtgärder är i praktiken omöjliga att genomföra.

Jens Klausen ansåg att öppna gränser med friskhetskrav på resande djur är bättre för att förebygga smittspridning än karantänskrav. Karantän är dyrt och besvärligt, vilket stimu-

lerar smuggling av djur, menade han. När det gäller leishmanios är dessutom turisthundarna lika utsatta som inhemska hundar. Drabbade djur blir inom någon månad efter smittan allt tröttare, och får därefter sår på ben eller på öronlapparna. Såren vill sedan inte läka – de är lätta att känna igen om man är van, sade Klausen.

Ägare av spanska hundar rekommenderas att ta blodprov varje höst för att kontrollera antikroppstitern mot såväl *Leishmania* som hjärtmask hos hunden. På så sätt kan man upptäcka smittan tidigt och börja behandla innan kliniska symtom uppstår. Vissa hundar kan ha antikroppar i flera år utan symtom, men alla hundar med antikroppar insjuknar förr eller senare enligt Klausen, varför de ändå bör behandlas.

Livslånga behandlingar

Behandlingen mot leishmanios är livslång, och om man upphör återkommer symtomen, ofta värre än den senaste gången. Klausen rekommenderade en inledande kur med humanpreparatet Glucatime i injektionsform, tre gånger per vecka i två veckor. Hundar är dock känsligare än människor för den aktiva substansten (metylglukaminantimoniat), och får lätt biverkningar efter fler injektioner. Som fortsatt behandling rekommenderade Jens Klausen därför dagliga givor av levamisol och allopurinol i tablettform. Dessa substanser skadar leishmaniaparasiten och ger få biverkningar hos hunden. Det smittade djuret blir nästan symtomfritt resten av sitt liv, så länge behandlingen fortsätter.

Ur svenskt perspektiv är den beskrivna behandlingsstrategin mer kontroversiell. De substanser som används för behandling av hundar är desamma som används för människor med leishmanios. Hos människa fungerar ännu läkemedlen bra, men ett utbrett bruk av livslånga behandlingar på hundar ökar snabbt risken för resistensutveckling. Ekonomiskt är det också tveksamt om svenska djurägare vill ta den kostnad som dagliga behandlingar för resten av hundens liv innebär. I Spanien ligger läkemedelspriserna på helt andra och lägre nivåer än i Sverige, vilket Jens Klausen också bekräftade.

HJÄRTMASK

Bland övriga infektioner nämnde Klausen särskilt hjärtmasken *(Dirofilaria immitis)*, som sprids genom andra typer av stickmyggor. Parasiten är ovanlig hos hundar med ägare, på grund av den profylaktiska ivermektinbehandling som allmänt rekommenderas.

Spansk hund med långt gången leishmaniossmitta. Trots behandling har ena ögat blivit så skadat att det måst extirperas.

Smittan förebyggs lätt genom profylaktiska ivermektintabletter en gång i månaden, men hundar som inte får sådan behandling smittas lätt. Framför allt turisthundar är utsatta, då ägarna många gånger inte är medvetna om smittorisken. Jens Klausen rekommenderade alla som tar med sin hund från Norden till Spanien att börja den profylaktiska behandlingen direkt vid ankomsten, och fortsätta i minst två månader efter man kommit hem med hunden igen.

Vanliga symtom vid infektion är trötthet, cyanos och andra tecken på hjärtinsufficiens. Diagnos fås enklast via blodutstryk där man letar efter larver i blodet. Jens Klausen poängterade dock att blodprovet måste tas på eftermiddagen eller kvällen, eftersom antalet larver i blodet ökar markant under samma period på dygnet som sandmyggan är aktiv.

En möjlig behandling som Klausen nämnde var injektioner med Immiticide (melarsominhydroklorid), ett arsenikrelaterat preparat. Behandlingen är dock många gånger lika farlig som själva sjukdomen, då döda vuxna maskar lätt täpper till blodkärl och orsakar emboli. Han rekommenderade därför att smittade hundar ges blodförtunnande medel dagligen i minst två veckor innan parasitbehandlingen, för att minska risken för blodproppar.

PINJELARVER

En annan lokal sjukdomsorsak hos hundar i Spanien är förgiftning från pinjelarver. Det rör sig om fjärilslarver inom gruppen processionsspinnare som bara uppträder i februari- ➤

➤ mars varje år, men som har mycket giftiga borsthår.

De spanska hundarna har lärt sig att undvika dessa larver, men turisthundar tycker många gånger att de ser lustiga ut. De rör sig ofta rör flera stycken i en rad, likt ett böljande luddigt band. Direktkontakt med dessa larver orsakar snabbt vätskefyllda blåsor på huden, och om hunden får in larven i munnen bildas lokala nekroser som medför att bitar av tungan kan falla av. Masken är lika farlig vid direktkontakt för människa, vilket få turister är medvetna om. De hundar som kommit i kontakt med pinjelarver måste oftast ges akut chockbehandling och kortison.

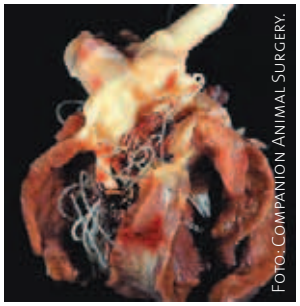

Behandlingen mot hjärtmask är många gånger lika farlig som själva sjukdomen, då döda maskar lätt täpper till blodkärl och orsakar emboli.

»De hundar som kommit i kontakt med pinjelarver måste oftast ges akut chockbehandling och kortison.«

FUNDERINGAR

Syftet med Jens Klausens föreläsning var säkert att visa hur svenska veterinärer överreagerar på farorna med införsel av nya hundsjukdomar via import av hittehundar. Istället fick åhörarna en saklig genomgång av sjukdomssymtom och smittorisker, om än med en spansk inställning till kontinuerliga och livslånga behandlingar. Flera av de icke-veterinärer som fanns med bland åhörarna blev förskräckta när de insåg vilka sjukdomar man lever med i Medelhavsländerna, och hur speciellt de herrelösa hundarna löper stor risk att smittas.

Jens Klausens egen reflektion var att EU-länderna borde införa bekämpningsprogram och krav på friskhetsintyg vid resa för sjukdomarna leishmanios, hjärtmaskinfektion och infestering med den bruna hundfästningen, *Ripicephalus sanguineus.* Friskhetsintyget borde dessutom kombineras med krav på förebyggande behandling både mot hjärtmask och fästingar efter hunden anlänt till t ex Sverige, ansåg han. Med nuvarande EU-regler är sådana krav dock inte möjliga.

Jens Klausens sjukdomsbeskrivningar och behandlingsrekommendationer var ingen nyhet för de SVA-representanter som lyssnade på föreläsningen. Utförlig information om smittorisker som förekommer vid import av hundar från Medelhavsområdet finns dessutom på SVA:s hemsida www.sva.se Mest anmärkningsvärt var kanske att de svenska experterna och den i Spanien praktiserande veterinären var så överens om dessa risker.

Ytterligare läsning

Internet: www.sva.se.
Windahl U. Leishmanios hos hund. Svensk VetTidn, 54, 3, 2002, 121-127.

Johan Beck-Friis

Kompendium VETERINÄRMÖTET 2003

Kompendium med föredrag från 2003 års Veterinärmöte kan beställas från Veterinärförbundets kansli. Kompendiet kostar 415 kronor (inkl porto och moms) vid insättning på Sveriges Veterinärförbunds postgiro 83 80-8. Ange på talongen "Kompendium 2003".

Beställning kan även ske per telefon 08-545 558 20 eller per e-post office@svf.se mot faktura.

Rapport från förbundsstyrelsen i oktober 2003

Dagen innan höstens ordförandekonferens den 8-9 oktober höll veterinärförbundets styrelse ett ordinarie sammanträde. Huvudämnet för mötet var frågor inför uppläggningen av följande dagars ordförandekonferens, där omorganisationsgruppens skriftliga förslag till omorganisation av SVF skulle diskuteras. Här refereras de viktigaste punkterna på dagordningen under styrelsesammanträdet.

NY SVENSK REPRESENTANT I NKVET

Förbundsstyrelsen beslutade att utse Anders Engvall som ny representant för SVF i NKVet (The Nordic Committee for Veterinary Scientific Co-operation). Anders Engvall ersätter Lars-Erik Edqvist från den 1 november 2003.

DJURSKYDDSMYNDIGHETEN

Förbundsstyrelsen fick via förbundets representant i den blivande myndighetens organisationsgrupp, Johan Beck-Friis, information om det fortskridande arbetet med att starta djurskyddsmyndigheten från och med den 1 januari 2004. Den ansvarige för organisationen av den nya myndigheten, Matz Hammarström, har till regeringen avlagt en rapport den 1 oktober där förslag till den nya myndighetens verksamhetsplan, organisation, regleringsbrev och budget angetts.

DJURSKYDDSKURS AVSEENDE SMÅDJUR

Förbundets djurskyddskommitté arbetar med planering av en djurskyddskurs avseende smådjur. Enligt de första planerna kommer kursen att hållas under våren 2004. Målgruppen blir veterinärer med smådjurspraktik.

EKONOMISKA REDOVISNINGAR

Förbundsstyrelsen fick en redogörelse av ordföranden och förbundskamreren om förbundets ekonomiska läge. Speciellt diskuterades "jämförelse mellan bokslut och budget för 2002 och innevarande år fram till och med 31 augusti". Efter genomgången förklarade sig förbundsstyrelsens ledamöter nöjda med såväl avrapportering som läget som sådant.

STÄLLFÖRETRÄDANDE KANSLICHEF

Ordförande Karin Östensson anser att det bör finnas en ställföreträdande kanslichef för att fylla den ordinarie kanslichefens roll i det fortlöpande kansliarbetet, då den ordinarie inte tjänstgör eller finns tillgänglig.

Förbundsstyrelsen beslöt att Christina Arosenius från och med oktober månad förordnas för uppgiften.

SVF:S OMORGANISATION

Förbundsstyrelsen diskuterade och antog en preliminär plan för det fortsatta arbetet med omorganisationsgruppens förslag. Viktigt är att förslaget kommuniceras, diskuteras och förankras. De viktigaste spridningsvägarna är ut till riksföreningarna och sektionerna. På kommande årsmöten i samband med veterinärmötet presenteras förslaget och frågan tas upp till diskussion.

Information via förbundets hemsida (www.svf.se) och veterinärtidningen (se SVT 14/03) är också två viktiga spridningsvägar. När texten har diskuterats och synpunkter inkommit, kommer förslaget med bilagda synpunkter samt en ekonomisk bedömning att gå ut på remiss inom förbundet. Målet är att ett slutgiltigt förslag finns klart till sommaren 2004. Förslaget skall sedan behandlas och beslutas under höstens fullmäktigemöte.

PER SAHLANDER
Ledamot i förbundsstyrelsen

Stipendium

I anslutning till sitt 100-årsjubileum instiftade Svenska Kvinnors Djurskyddsförening en fond. Dennas ändamål skall vara att erbjuda anställda, i första hand veterinärer, vid landets djursjukhus möjlighet till studier och förkovran avseende speciella djursjukdomar eller behandlingsåtgärder. Fondens avkastning utdelas i form av stipendium.

Stiftelsen Svenska Kvinnors Djurskyddsförening förklarar härmed ovannämnda stipendium till ansökan ledig. I ansökan, som skall vara stiftelsen tillhanda snarast skall redovisas ändamål samt plan och beräknade kostnader för det projekt som avses genomföras, likaså om bidrag sökts hos annan bidragsgivare för samma ändamål. Mottagare av stipendium skall senast sex månader efter användning av detta till Stiftelsen inlämna en kortfattad redogörelse häröver.

Närmare upplysningar kan fås per telefon 08-783 03 68 (kl 10.00-13.00).
Stiftelsens adress är:
Box 10081, 100 55 Stockholm

MC-oväsen dödade kalvar

Oväsen från motorcyklar har skrämt ofödda kalvar till döds, tror Gotlands länsveterinär. Korna på en gård i Hörsne på östra Gotland har gång på gång gripits av panik när motorcyklar utan ljuddämpare kört förbi i skogen. Motorljuden har gjort ofödda kalvar så rädda att de dött, misstänker länsveterinären Lennart Persson enligt Gotlands Tidningar. Fem kalvar har fötts döda med bakdelsbjudning, enligt köttbonden Bo Hammar.

– När de sätter i gång cyklarna och kör blir korna vettskrämda och flyr i vild panik, berättar han.

Motorcyklarna körs på en bana i skogen utan tillstånd. Länsstyrelsen rekommenderar Bo Hammar att polisanmäla motorcyklisterna om oljudet fortsätter. En bonde som drabbats av samma sak på en annan plats i landet fick skadestånd för kalvar som dog. Länsveterinären vill göra en utredning för att utesluta andra tänkbara dödsorsaker.

Källa: Land Lantbruk 44/03.

Nej till kattansvarsutredning

I förra numret av SVT (nr 14/03) rapporterades att veterinärförbundet, tillsammans med Jordbruksverkets djurskyddsråd, skrivit till jordbruksministern med önskan att hon skulle tillsätta en kattansvarsutredning.

Den 31 oktober svarade jordbruksminister Ann-Christin Nykvist och konstaterade att det för närvarande pågår en översyn av tillsynslagen i samband med beredningen av den så kallade Hundansvarsutredningens betänkande. Flera av remissinstanserna har enligt ministern påtalat stora problem med katter samt uttalat en önskan att den nya tillsynslagen även kommer till rätta med dessa problem.

Regeringen har för avsikt att inom ramen för arbetet med översyn av tillsynslagen även ta ställning till vilka förändringar som bör göras för att förbättra förhållandena i katthållningen. Regeringen anser därför inte att det nu är motiverat med en särskild utredning i frågan, skriver Ann-Christin Nykvist.

Skånska Veterinärföreningen

SÖK PENGAR FRÅN SKÅNSKA VETERINÄRFÖRENINGENS SAMFOND!

Skånska Veterinärföreningen delar årligen ut medel ur sin samfond.
Medel kan utgå som underhåll till medlemmar eller medlemmars efterlevande i ekonomiska trångmål.
Medel kan också utgå som information bland medlemmar rörande forskningsrön inom veterinärmedicinens olika discipliner eller medlemmars vidareutbildning.
Ansökan eller förslag insändes till sekreteraren Karin Lindqvist Frisk, Bjärevägen 74, 262 61 Ängelholm senast den 15 december 2003. Nya medlemmar hälsas välkomna.
Inträde i föreningen sker genom inbetalande av 100 kr (pensionärer 50 kr) till föreningens postgiro 39 62 35-4.

Kollegialt Nätverk – veterinärer stödjer veterinärer

Ett självständigt nätverk bestående av veterinärer som på ideell grund står till förfogande för kollegor som behöver en samtalspartner när livet känns komplicerat. Vi lyssnar och ger stöd efter bästa förmåga till kollegor med personliga problem med anknytning till yrket eller som av annan anledning sviktar socialt, psykiskt eller fysiskt.

Syftet med det Kollegiala Nätverket är att veterinärer enkelt och snabbt ska kunna få stöd av en medmänniska som samtidigt är väl förtrogen med veterinärens livsvillkor. Anledningen till att ta kontakt kan till exempel vara ohälsa, stress, privata problem och kriser, utbrändhet, mobbing, hot eller anmälan till Veterinära Ansvarsnämnden för felbehandling.

Sveriges Veterinärförbund har initierat verksamheten och stödjer nätverket med återkommande utbildning och en konsulterande beteendevetare till stöd för nätverksmedlemmarna. Kollegerna i nätverket agerar helt autonomt och någon koppling till SVF i övrigt skall ej finnas. Nätverket är tillgängligt för alla veterinärer i Sverige oavsett medlemskap eller ej i förbundet. Du väljer själv bland de kolleger som valt att vara samtalspartner och som är listade nedan. Naturligtvis garanteras du sekretess och du kan också vara anonym om du så önskar.

Tveka inte att utnyttja det Kollegiala Nätverket om du behöver någon att tala med. Detta är en möjlighet som ställs till förfogande för dig av kolleger med ideella bevekelsegrunder.

Nätverkets medlemmar:

Namn	*Ort*	*Telefon*	*Fax*	*E-post*
Magnus Andersson	Uppsala	018–30 41 70, 070–681 25 92	–	karlskogadjurklinik@hotmail.com
Sten Berggren	Trosa	0156–136 84	0156–132 34	–
Gunnar Bergsten	Vallentuna	08–512 403 50	08–512 406 56	bergsten.finnberga@swipnet.se
Karina Burlin	Umeå	090–12 06 83	–	burlin.sandberg@swipnet.se
Eva von Celsing	Eskilstuna	016–292 93, 291 03	016–292 93	hvarsta.vet@telia.com
Anne-Marie Dalin	Knivsta	018–38 11 03	–	anne-marie.dalin@og.slu.se
Erik Kjellgren	Arboga	0589–169 78, 192 80	0589–192 86	kjellgren.erik@swipnet.se
Herbert Lundström	Vänersborg	0521–660 99	–	herbert@gotanet.se

månadens epiztel

Detta nummer av Epizteln innehåller information om bekräftad Newcastlesjuka i en fjäderfäbesättning norr om Hedemora, samt Paramyxovirus typ 1 bland vilda duvor. Epizteln är ett samarbete mellan SVA och Jordbruksverket och är i detta nummer sammanställd av Gudrun Orava, SVA, telefon 018-67 40 00.

NEWCASTLESJUKA BEKRÄFTAD I HEDEMORA

Den mindre fjäderfäbesättning i Hedemora som sedan mitten av september varit spärrad med anledning av stark misstanke om Newcastlesjuka, har nu konstaterats vara smittad av sjukdomen. Det paramyxovirus typ 1 (PMV-1) som isolerats från kalkoner i besättningen visade sig ha ett intracerebralt patogenitetsindex (ICPI) på 1,25. När ett PMV-1 isolerat från fjäderfä har ett ICPI över 0,7 betraktas infektionen som Newcastlesjuka.

Samtliga fåglar i besättningen avlivades redan innan misstanken var bekräftad och sanering av fastigheten pågår nu. Ingen smittspridning har kunnat konstateras från besättningen, som ligger relativt geografiskt isolerad. Smittkällan är sannolikt kontakt med vilda duvor eftersom det virus som isolerats är ett duvanpassat PMV-1.

Besättningen ligger isolerad och i ett relativt fjäderfätomt område. Inom en radie på tre kilometer från besättningen finns en hobbybesättning, och inom en radie på tio kilometer finns det 20 hobbybesättningar. Dessa hobbybesättningar är belagda med restriktioner. Drygt en mil ifrån den sjuka besättningen finns en kommersiell besättning. Den kommersiella besättningen visar inga symtom.

Vid transport av levande fjäderfä, kläckägg, fjäderfäkött, konsumtionsägg, gödsel från fjäderfä m m inom området krävs tillstånd från länsstyrelsen. Karta över området finns på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se

PARAMYXOVIRUS TYP 1 BLAND VILDA DUVOR

Under sommaren och hösten har SVA nåtts av ett antal rapporter om dödlighet och centralnervösa symtom bland vilda duvor. Duvanpassade paramyxovirus typ 1 (PPMV-1), som kan ge upphov till Newcastlesjuka om de smittar fjäderfä, har vid virusodling påvisats hos duvor från så skilda geografiska områden som Skåne, Västra Götaland, Dalarna och Stockholms innerstad. SVA vill med anledning av detta peka på den smittrisk som vilda fåglar kan utgöra för fjäderfä.

För närvarande verkar PPMV-1 cirkulera bland vilda duvor i Sverige och vi vill därför särskilt uppmärksamma risken för Newcastlesjuka vid kontakt mellan duvor och fjäderfä. Duvor med misstänkta sjukdomssymtom eller självdöda duvor kan skickas till SVA för obduktion och virusundersökning. Detta är särskilt viktigt om det finns fjäderfä i närheten. ■

Foto: Bengt Ekberg.

För närvarande cirkulerar PPMV-1 bland vilda duvor i Sverige. SVA vill därför särskilt uppmärksamma risken för Newcastlesjuka vid kontakt mellan duvor och fjäderfä.

■ ■ Telefonnumret till SVA:s epizootologjour är 018-67 40 01.

■ ■ Detta nummer kan enbart användas då SVA:s växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

Systemiskt inflammationssvar vid pyometra hos hund

disputationer

Veterinär Boel Fransson, Institutionen för kirurgi och medicin, Smådjur, SLU, försvarade fredagen den 14 november sin avhandling för veterinärmedicine doktorsexamen med titeln "Systemic inflammarory response in canine pyometra: the response to uterine bacterial infection". Opponent var dr Cynthia M Otto, University of Pennsylvania, USA.

I avhandlingen beskrivs dels de bakteriella komponenterna och dels det så kallade Systemic Inflammatory Response Syndromnet (SIRS) hos tikar med pyometra.

Forskningen rörande pyometra hos hund har under de senaste decennierna huvudsakligen fokuserats på den hormonella bakgrunden till sjukdomen. Endast ett fåtal arbeten beskriver den bakteriella delen av sjukdomen samt vilka systemiska effekter som kan ses hos tikar med pyometra. Systemic Inflammatory Response Syndromet (SIRS) har under de senaste åren rönt stor uppmärksamhet inom den humanmedicinska forskningen. Detta syndrom kan ses vid kraftigt trauma, sepsis, disseminerad neoplasi, pankreatit etc. Om den utlösande vävnadsskadan är tillräckligt kraftig överväldigas det lokala immunförsvaret av de resulterande inflammationsmediatorerna och sprids i den systemiska cirkulationen för att på så sätt påverka hela kroppen. Intensivvårdspatienter med SIRS har visat en ökad morbiditet och/-eller mortalitet i upprepade kliniska humana studier.

Avhandlingen beskriver sambanden mellan isolat av den vanligaste förekommande bakterien vid pyometra, *Escherichia coli*, från olika tikar. Resultaten visade att *E coli* från tikar med pyometra var mer homogena jämfört med *E coli* isolerade från faeces från friska hundar. Detta kan vara ett resultat av att de bakterier som infekterar livmodern vid pyometra besitter egenskaper som gör dem mer infektionsbenägna än andra *E coli*-kloner. Isolat av *E coli* från livmodern vid pyometra och rektum (faeces) hos samma tik visades vara identiska kloner, vilket styrker teorin om en ascenderande infektionsväg från perineum till livmodern vid pyometra.

Avhandlingen beskriver också sambandet mellan infekterade bakteriespecies och graden av systemisk påverkan hos tikar med pyometra samt koncentrationen av cirkulerande endotoxiner. Signifikant endotoxinemi kunde inte påvisas, medan ett systemiskt inflammationssvar påvisades i 57 procent hos de sjuka tikarna. C-reactive protein (CRP) och tumor necrosis factor α (TNFα) utgjorde detekterbara markörer av inflammation hos tikar med pyometra jämfört med friska tikar. Av de studerade inflammationsmediatorerna var CRP den enda biokemiska parametern som relaterade till SIRS-status. Ett positivt SIRS status och förhöjda CRP-nivåer var relaterade till ökad morbiditet hos pyometratikar.

Ett av arbetena beskriver skillnader i sjukdomssymtom, blodparametrar, plasma-CRP och plasma-TNFα mellan tikar med cystisk endometriehyperplasi (CEH) och tikar med pyometra. Avsikten med studien var att underlätta den kliniska differentieringen mellan CEH och pyometra. Av de studerade blodparametrarna, var en kombination av CRP och procent stavkärniga neutrofila granulocyter (PBN) det mest effektiva sättet att skilja pyometra från CEH. De två tillstånden var också mycket olika avseende de kliniska symtomen polyuri/polydipsi, dämpat allmäntillstånd och kräkning/inappetens. En majoritet av tikarna med pyometra (60 %) visade tre eller flera av dessa symtom jämfört med elva procent av tikarna med CEH. ■

noterat

Banveterinärers meddelandefrihet

I mitten av augusti fick Jordbruksverket en skrivelse från Svenska Travsportens Centralorganisation (STC) med begäran att en banveterinär skulle entledigas från sin anställning vid en travbana. Som skäl angavs att STC inte såg några möjligheter att återupprätta förtroendet för veterinären, efter hans kritiska synpunkter om sportens regelverk i en stor dagstidning.

Jordbruksverket behandlade frågan i mitten av september, och beslutade då att inte ta upp ärendet i verkets personalansvarsnämnd. SJV konstaterade att enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetslagen har var och en möjlighet att fritt uttala sig i massmedia, vilket även gäller för offentligt anställda. När det gäller framförda synpunkter ansåg verket att dessa inte framförts av veterinären som företrädare för SJV, utan som hans privata åsikter.

Med anledning av fortsatta stridigheter i frågan skickade Jordbruksverket den 31 oktober ut ett förtydligande till samtliga banveterinärer. Här skrivs bland annat att i de fall en anställd uttalar sig för Jordbruksverket ska en förankring hos verket ha skett. I det aktuella fallet anser dock SJV inte att veterinären har uttalat sig i verkets namn, och inte heller att djurskyddsuttalanden från banveterinärer måste förankras i travsportens djurskyddskommitté. ■

Krav om ett raskt tillfrisknande för djursjukdata

Det är oacceptabelt att svenska veterinärer inte registrerar djursjukdata på ett tillräckligt bra sätt. Drygt 20 procent av registreringarna är felaktiga och kan inte användas. Dessutom finns det en icke oväsentlig mängd data som aldrig skickas in för registrering. Därmed saboteras både djurhälsoarbete och effektivt avelsarbete för friskare djur, samt den dokumentation av hälsoläget som behövs för ett bra konsumentförtroende.

FIGUR 1. *I det förebyggande djurhälsovårdsarbetet på gården utgör återrapporterad djursjukdata en grundbult för en korrekt analys och rådgivning.*

VARFÖR DJURSJUKDATA?

Under 1980-talet utvecklade Sverige och de nordiska länderna journalföringssystem för djursjukdomar som kunde lagras centralt på databaser. För samhället och mjölkbönderna har detta inneburit stora fördelar för att effektivisera både livsmedelsäkerhet, djurhållning, smittskydd och djurskydd. Djursjukdata för mjölkkor läggs in på Svensk Mjölks kodatabas tillsammans med härstamningsuppgifter, produktionsuppgifter och fertilitetsresultat. Detta har möjliggjort en avelsvärdering där hänsyn även kan tas till sjukdomsresistens och hög fertilitet – avel för friskare djur.

Konsumenten lägger allt större vikt vid hur lantbrukets djur har det. Därför måste vi ha vederhäftig statistik som beskriver djurens hälsa i kontakten med samhälle och media.

I det förebyggande djurhälsovårdsarbetet på gården utgör återrapporterad djursjukdata en grundbult för en korrekt analys och rådgivning (Figur 1). Djursjukdata är också ett viktigt beslutsunderlag för mjölkbonden vid utslagning av djur och urval av rekryteringsdjur. Djursjukdata i Norden är dessutom, internationellt omvittnat, en unik källa för forskning i preventiv veterinärmedicin – för att förstå de multifaktoriella produktionssjukdomarnas komplexa samband och kunna föreslå relevanta åtgärdsprogram.

VAD GÅR SNETT?

Sammantaget är nyttan med djursjukdata mycket stor. Arbetet av praktiserande veterinärer att föra journaler omsorgsfullt och sända in dem är därför mycket viktigt. En bra indatakvalité krävs för att fördelarna med djursjukdata skall kunna tas tillvara. Ett mått på kvalitén av djursjukdata är hur stor andel som kan läggas in i kodatabasen. Andelen bestäms av att uppgifterna matchar befintliga SE-nummer (besättningsidentitet) och djuridentiteter samt att diagnos finns och att diagnosen är rimlig utifrån vissa kriterier. Djursjukdata som rör mjölkdjur översändes veckovis från Jordbruksverket till Svensk Mjölk och läggs in i kodatabasen efter dessa rimlighetstester.

En kontinuerlig uppföljning av kvantitet och kvalité görs. Vi kan se att lite mer än hälften av djursjukdatauppgifterna om mjölkproduktion kommer från statliga distriktsveterinärer och resterande del från privatpraktiserande veterinärer. Tyvärr är andelen djursjukdata som kan läggas in i kodatabasen fortfarande för låg, även om en förbättring setts de senaste två åren. Årligen har mellan 20 och 28 procent av datauppgifterna sorterats bort sedan starten av det nya djursjukdatasystemet (vet@-systemet) kokontrollåret 1999/2000 (se ➤

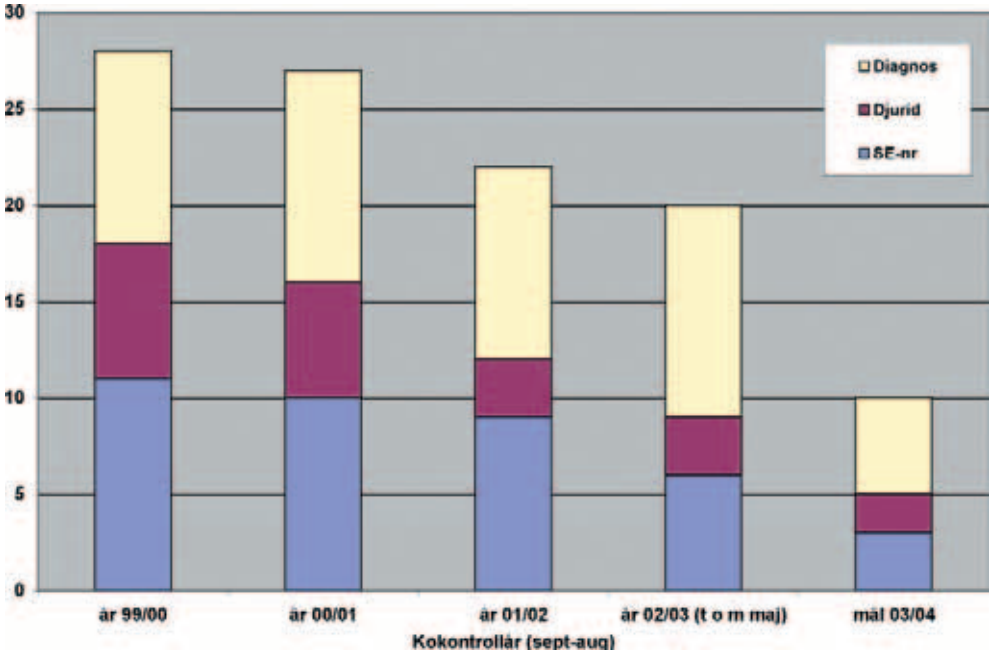

FIGUR 2. *Djursjukdata nöt, andel i procent september 1999 - maj 2003 som inte når kodatabasen och typ av fel.*

UPPMANING TILL SVERIGES VETERINÄRER:
För journaler omsorgsfullt, notera SE-nummer, djuridentitet och diagnos extra noggrant. Skicka in dem kontinuerligt och begär återkoppling om resultatet. Nyttja djursjukdatan i arbetet på gården i det förebyggande arbetet och vid behandling av det enskilda djuret.

I uppmaningen ligger att detta kokontrollår, september 2003 till augusti 2004, höja andelen totalt "frisk djursjukdata" nationellt till 90 procent. Det långsiktiga målet är högre. En utmaning för oss alla. Glöm inte att alla – djuren, mjölkbonden, veterinärerna och samhället behöver nyttoeffekterna av djursjukdata.

➤ Figur 2). Felen gör att datauppgifterna inte platsar i kodatabasen. Samtliga nyttoeffekter av djursjukdata tar skada av detta.

En förbättring av kvalitén har skett av korrekt besättningsidentitet och djuridentitet. Felprocenten har kommit ner till sex procent, respektive tre procent de senaste två åren. Bristerna i inrapporterade diagnoskoder ligger dock kvar på fortsatt hög nivå (cirka 10 - 11 %).

BARA FÖRBÄTTRINGSMÖJLIGHETER
Jordbruksverkets avdelning för djurfrågor och Svensk Mjölk har sedan ett par år en arbetsgrupp som analyserar och åtgärdar tekniska orsaker till förlusten av data. Länsstyrelserna har föreslagits att inom ramen för sin tillsyn över veterinär verksamhet även främja och följa upp inrapportering av djursjukdata. Jordbruksverket har dessutom gjort en framställan till regeringen om "förslag till möjligheter att sanktionera bristande rapportering av veterinära förrättningar".

Svensk Mjölk har en djurhälsonämnd som leds av en förtroendevald från Svensk Mjölks styrelse. I nämnden deltar representanter från Jordbruksverket, SVA, Livsmedelsverket, länsveterinärerna, Swedish Meats, Köttbranschens Riksförbund, Svenska Djurhälsovården och försäkringsbolagen samt husdjursföreningarna. Nämnden följer kontinuerligt frågan om djursjukdata. Nämnden uttalade vid sitt senaste möte som sin samlade mening att den bristande inrapporteringen är oacceptabel och har också uppmärksammat Svensk Mjölks styrelse på frågan. Nämnden önskar med denna debattartikel i Svensk Veterinärtidning framhålla värdet av djursjukdata för både djurägare, veterinärer, avelsorganisationer, forskare, branscher och som underlag för konsumentinformation.

För Svensk Mjölks djurhälsonämnd
HERBERT NYMAN
Ordförande, mjölkbonde
JONAS CARLSSON
Affärsområdeschef djurhälsa

Besök nordiska fortbildningssidan
Sedan den 1 januari 2001 finns en hemsida för nordisk veterinär fortbildning på Internet. Det är de svenska, danska, finska och norska veterinärförbunden som annonserar om fortbildningskurser av intresse för veterinärer i de fyra länderna. Sidan uppdateras fortlöpande, och adressen är http://www-nordvet.slu.se

VÄLKOMMEN
att lyssna på examensarbetesredovisningarna ingående i veterinärexamen måndag 15, tisdag 16 och onsdag 17 december i Ettan, Tvåan och Trean på KC, SLU. Schema kommer på Veterinärförbundets hemsida -senaste nytt- omkring 17 november.
Ytterligare information genom EEF-studierektor Lars Holm, lars.holm@kirmed.slu.se

SLIPNING
Skär 70:–
Saxar 65:–
Erbjudande
Oster A5 med skär 1.430:–
Priser exkl moms
Lyckliga Fåret Skärsliperi
Schaktsvägen 25
260 50 Billesholm
Tel: 042-722 83
hemsida: www.lyckliga.nu

Ansvarsärende

Misstänkt ormbett var ledinflammation

En djurägare anmälde veterinärerna XX och YY för felbehandling av en häst. XX och YY bestred anmälan.

DJURÄGARENS ANFÖRANDE

En dag var djurägarens häst kraftigt svullen i höger framben och ville inte stödja på benet. Hästen var, efter att ha gått på tre ben till stallet, svårt medtagen, hade hög puls och andhämtning samt en kroppstemperatur på 39 grader. I och med att ägaren misstänkte ormbett eller sticksår tillkallades veterinär. Vid telefonsamtalet till distriktsveterinärstationen berättade ägaren att hon kunde se att det kom blodblandad vätska från ett ställe på kotan.

Sedan veterinär XX anlänt rakade han hästens kota. XX konstaterade en kraftig svullnad och ett sår. Vid försök att mäta sårdjupet stod hästen inte stilla, varför veterinären avstod från att mäta detta. Av samma skäl avstod veterinären från att sonda hästen. Trots att veterinären var tveksam om hästen verkligen hade blivit ormbiten behandlade han hästen utifrån denna diagnos. XX gav den en spruta mot ombett och skrev ut Hippotrim. Innan XX åkte därifrån rekommenderade han djurägaren att kontakta honom på nytt om inte svullnaden och febern gick ned. Han nämnde aldrig något om att ägaren i stället borde vända sig till en hästklinik.

Eftersom ingen förbättring skedde tog djurägaren åter kontakt med veterinärstationen sex dagar senare. Det var då veterinär YY som kom, och han anlände tidigare än de hade bestämt. Den stallansvarige fick därför hjälpa till vid undersökningen. När djurägaren anlände till stallet var undersökningen redan klar. YY konstaterade att hästen fortfarande var kraftigt svullen och haltade svårt. Han ansåg därmed att hästen var i behov av starkare preparat.

Ett par dagar senare fick hästen hög feber. Djurägaren kontaktade då närmaste hästsjukhus, där man ansåg att ägaren skulle ta dit hästen omedelbart. Efter att hästen hade anlänt under natten konstaterades att den led av en kraftig ledinflammation. Den skrevs in för stationär behandling vid sjukhuset. Vid samtal med chefveterinären tio dagar senare förhörde sig djurägaren om hästens utsikter för tillfrisknande. Senare samma dag beslöt ägaren och veterinären gemensamt att förkorta hästens lidande och att låta avliva den.

Djurägaren anser att veterinär XX:s undersökning av hästens akuta skada var otillräcklig. När hästen reagerade kraftigt på smärta vid undersökningstillfället och inte stod stilla upphörde veterinären med vidare undersökning och antog att den hade fått ett ormbett. Inte heller veterinär YY undersökte skadans omfattning närmare då han tillkallades på grund av hästens försämring. Ägaren ifrågasätter om veterinärerna XX och YY inte borde ha handlat annorlunda om de var osäkra på diagnosen. Eftersom ägaren litade på veterinärernas yrkesskicklighet anser hon att de bär ansvaret för hästens lidande.

VETERINÄR XX:S ANFÖRANDE

XX kallades under jourtid till en häst som under dagen hade fått ont i höger framben och hade hög feber. Djurägaren trodde att det kunde vara ett ormbett eftersom det var mycket varmt och man hade sett ormar i hagen där hästen gick.

XX gjorde en allmän klinisk undersökning och konstaterade att hästen hade nästan 39ºC i feber och en lindrig/måttlig svullnad över kotledsområdet i höger framben. Hästen var ca 3 grader halt i skritt. Efter rakning av kotan och noggrann tvätt av området inspekterade XX med sond ett millimeterstort sår i höjd med kotleden. Såret hade knappt penetrerat huden och området kring såret var påtagligt ödematöst. Det sträckte sig någon millimeter subkutant. Hästen stod tillräckligt stilla för att undersöka såret. XX behandlade hästen med Ethacillin 40 ml intramuskulärt och satte in Vorenvet 14 ml och recept på Hippotrim pasta för fortsatt behandling.

I anamnesen fanns misstanke om ormbett varför XX inte kunde utesluta den diagnosen även om sårets utseende talade mot det. Eftersom XX inte kunde fastställa diagnosen helt, instruerade han djurägaren noggrant att kontrollera hästens kroppstemperatur varje dag. XX poängterade också att ägaren måste kontakta en hästklinik inom två-tre dagar om svullnaden inte hade minskat, hästen fortfarande hade feber och/eller hältan kvarstod. Djurägaren informerades även om att det inte gick att utesluta en ledinflammation och att en ledinflammation kunde uppstå som en komplikation till skadan. XX upplyste därvid om att hästen, om den inte var helt bra inom några dagar, borde undersökas på en hästklinik eftersom ett ingrepp i leden inte kunde göras på ett bra sätt ute i fält.

VETERINÄR YY:S ANFÖRANDE

YY undersökte hästen sex dagar efter symtomdebuten. Eftersom YY kom till stallet före djurägaren, hjälpte den stallansvarige till vid undersökningen av hästen. Undersökningsresultat och behandling diskuterades med djurägaren när hon kom dit. Häs- ➤

ten hade stått på Hippotrim i sex dagar. Den var fortfarande halt på höger framben i skritt (ca 2 grader) och måttligt svullen runt kotan. Temperaturen var lindrigt förhöjd och allmäntillståndet utan anmärkning.

Utifrån djurägarens beskrivning av hästens tillstånd den första dagen, var hästen betydligt bättre när YY undersökte den. YY bedömde att den kvarstående hältan och svullnaden orsakades av en pågående sårinfektion och ordinerade därför behandling med penicillin under fem dagar, samt en engångsdos antiinflammatoriskt för att dämpa smärtan och inflammationen.

JORDBRUKSVERKETS YTTRANDE

Statens jordbruksverk ansåg att veterinär XX inte agerat försumligt i sin yrkesutövning. När YY sex dagar senare besökte hästen och den fortfarande hade temperaturstegring, var svullen och halt borde hästen ha remitterats till djursjukhus eller klinik för vidare utredning och behandling.

ANSVARSNÄMNDENS BEDÖMNING

Även om nämnden ställde sig tveksam till att det skulle ha handlat om ett ormbett, kan någon kritik inte riktas mot veterinär XX:s åtgärder den första dagen.

Med veterinär YY är situationen en annan. Hästen hade stått på antibiotikabehandling under sex dagars tid utan att det inträtt någon egentlig förbättring. Som Jordbruksverket påpekat, borde hästen då omgående ha remitterats till djursjukhus i stället för att man, såsom skedde, bara fortsatt med antibiotikabehandlingen. YY kan mot den bakgrunden inte undgå en erinran.

Nämnden beslutade att inte vida någon disciplinär åtgärd mot veterinär XX. Däremot tilldelade ansvarsnämnden veterinär YY en disciplinpåföljd i form av erinran för att han av oaktsamhet åsidosatt sina skyldigheter i den veterinärmedicinska yrkesutövningen.

JOHAN BECK-FRIIS

noterat

Stort intresse för djurskyddsmyndigheten

Rekryteringen av personal till den nya djurskyddsmyndigheten i Skara bedrevs intensivt under oktober och november. Nära 900 personer sökte de utannonserade tjänsterna, och i början av november hade fem enhetschefstjänster tillsatts. Två av chefstjänsterna gick till veterinärer.

– Jag har inte hunnit igenom allt än men vi har börjat med biologer, veterinärer och djurskyddsinspektörer och det är hög kvalitet på de sökande, sade myndighetens blivande generaldirektör Matz Hammarström till tidningen ATL den 22 oktober.

Djurskyddsmyndigheten kommer att inhysas i det gamla tingshuset i Skara, som dock inte är färdigrenoverat förrän till sommaren 2004. Under det första halvåret kommer myndigheten därför att som övergångslösning härbärgeras i Skaras tidigare distriktsveterinärstation.

Kungörelse om stipendium

Michael Forsgren avled den 10 januari 1987, då han befann sig i slutfasen av sina veterinärmedicinska studier.

Michael Forsgrens familj har beslutat att tillgångar, som Michael Forsgren ägde, skall överföras till en stiftelse med ändamål att främja utbildning av ungdomar inom det veterinärmedicinska området.

Stiftelsens styrelse utgörs fn av Michael Forsgrens bror Joachim Forsgren, professor Bernt Jones, ordföranden i veterinärmedicinska föreningen Anna-Karin Andersson samt advokat Stig Wersén.

Michael Forsgrens stiftelse utlyser härmed följande stipendier. Under våren 2004 kommer att utbetalas ett totalt belopp om ca 200 000 kr fördelat på 1-4 stipendier, beroende på vad styrelsen bedömer lämpligt vid granskning av inkomna ansökningar.

Ansökan skall inges i tre exemplar och vara maskinskriven samt innehålla följande upplysningar:

1. Sökandens namn, adress (gärna e-postadress), telefonnummer och personnummer.
2. Sökandens betyg och andra studiemeriter.
3. Uppgift om den forskning, som sökanden önskar finansiera med stipendium och vilket belopp som önskas för detta. Därvid bör anges i vilken utsträckning önskat belopp avser resor, uppehälle, forskningsmaterial etc. (Stipendiemedel för täckande av resekostnader och uppehälle för anhöriga kan inte påräknas.)
4. De särskilda upplysningar som sökanden önskar åberopa.
5. Uppgift om eventuella stipendier eller bidrag från annat håll.

Inom ett år efter utnyttjandet av det tilldelade stipendiet förväntar sig stiftelsens styrelse en redogörelse för det genomförda projektet.

Beslut om stipendieutdelning beräknas ske under våren 2004.

November 2003
Michael Forsgrens stiftelse

Författaranvisningar för Svensk Veterinärtidning

Manuskript som inte skickas i elektroniskt format kan inte behandlas av redaktionen.

Ett komplett, rätt utskrivet manus har den kortaste vägen till publicering. Det underlättar därför för alla parter att författare i SVT följer tidningens skrivanvisningar redan från början. Här kommer en kortfattad vägledning i hur redaktionen vill ha manus uppställda för att kunna få in dem i tidningen fortast möjligt.

ARTIKLAR TILL SVT

Svensk Veterinärtidning är ett forum för alla veterinärer och veterinärstudenter. Artiklar bör därför vara koncentrerade och utformade så att de är intressanta och förståeliga för flertalet veterinärer, oavsett specialitet.

Manus som sänds till SVT bör inte ha publicerats hos annan svensk tidskrift, åtminstone inte i samma form. Svenska sammanfattningar av författarens artiklar i utländska specialtidskrifter är dock alltid välkomna.

En artikel i SVT bör inte vara längre än 5 trycksidor, vilket motsvarar ca 22 000 tecken inklusive blankslag. Skriv gärna kortare. Insändare och debattinlägg får normalt inte överstiga ca 6 000 tecken, inklusive blankslag.

DETTA SKA VARA MED!

Manuskript som är ofullständiga måste kompletteras, och kan komma att returneras till författaren. Detta försenar publicering. Se därför till att följande punkter finns med:

Rubrikförslag och ingress

Rubrikförslaget bör innehålla nyckelord som underlättar för läsaren. Kom ihåg att utrymmet är begränsat och skriv korta rubriker. Långa rubriker måste normalt kortas ner av redaktionen.

Ingressen ska vara en sammanfattning av väsentliga fakta i artikeln. Den bör inte vara längre än 80 ord, och nyheter och kliniska konsekvenser ska betonas. Redaktionen kan korta ner eller ändra ingressen om den inte uppfyller dessa krav.

Författarpresentation

Författarens för- och efternamn, vetenskapliga titel och fullständiga adress skrivs i denna ordning. För- och efternamn ska skrivas med stora bokstäver (versaler). Är författarna fler, presenteras namnen i den ordning författarna kommit överens om.

För att få kallas författare ska man ha deltagit så mycket i hela arbetet att man ensam kan svara för innehållet, t ex i en offentlig debatt.

Mellanrubriker

Artikeln bör förses med förslag till mellanrubriker med jämna mellanrum. Dessa underlättar läsningen och belyser arbetets uppläggning.

SUMMARY

Alla granskade vetenskapliga artiklar ska ha en kort sammanfattning på engelska. Denna ska ha mellanrubriken "Summary", och en engelsk översättning av huvudrubriken som underrubrik.

SLUTGILTIGT MANUS OCH GRANSKNING

Insänt manus ska var slutgiltigt. Manuskriptet tillsänds redaktionen i minst ett exemplar på papper, och även digitalt på diskett eller via e-post. Redaktionen föredrar formatet Word för PC (vi använder Word -02), men kan konvertera text från flera andra format. Manuskript som inte skickas i elektroniskt format kan inte behandlas av redaktionen.

Insända veterinärmedicinska artiklar granskas av SVT:s veterinära redaktörer samt av en eller flera referenter som utses av redaktionen. Bedömningen består av ➤

Djurkliniken Öjebyn

Djurkliniken i Öjebyn
söker **klinikveterinär** från början av 2004

En av våra veterinärer har sökt tjänst i södra Sverige och vi söker därför en ny smådjursveterinär till vår klinik.

Djurkliniken i Öjebyn ligger strax norr om Piteå och är en mycket välutrustad smådjursklinik där vi behandlar ca 13000 patienter per år. Idag är vi 4 veterinärer och 6 djursjukvårdare som arbetar heltid men för att alla ska få bättre arbetsvillkor vill vi utöka personalen.
Vi söker en veterinär som helst har erfarenhet av arbete med sällskapsdjur men vi värdesätter att du är intresserad av att förkovra dig i framför allt smådjurskirurgi.
Vi är remissinstans för många veterinärer i norra Sverige så vi har mycket intressanta fall och utmaningar för dig.

Frågor om arbetet lämnas av Ingemar Bergdahl. Tel arbetet: 0911-67190, tel bostad: 0911-66018
Du kan också nå oss på djurkliniken@telia.com
Ansökan senast 15/12 2003

en granskning av arbetets allmänna kvalitet, nyhetsvärde, utbildningsvärde och presentation.

När sakinnehållet i en artikel slutgiltigt godkänts går manuskriptet till redaktionell bearbetning. Redigeringen omfattar översyn av språk, terminologi, rubriker, disposition, klarhet i framställningen, litteraturhänvisningar samt figurers och tabellers utformning.

SKRIVREGLER

Texten skrivs på ordbehandlare (Word-format) på A4-papper med dubbelt radavstånd och endast på ena sidan av papperet. Handskrivna manus returneras utan åtgärd.

Medicinska facktermer ska stavas enligt "Medicinsk terminologi" av Bengt I Lindskog (1997). För läkemedel ska generiska namn på svenska användas. Preparatnamn på inregistrerade varumärken skrivs med stor begynnelsebokstav och ® efter, om namnet har denna symbol i Fass eller Fass vet.

Undvik alla förkortningar i löpande text, utan skriv ut orden i stället. Fotnoter och addenda ska också undvikas, skriv hellre inom parentes i texten.

Provvärden ska vara fullständiga, med enheter. Ange även gärna normalvärden. SI-enheter bör användas.

Slutligen bör manussidorna numreras för att undvika sammanblandning.

FIGURER

Figurer kan bestå av fotografier, digitala bilder, diagram, teckningar, röntgenbilder, EKG-remsor etc. Digitala bilder måste ha god upplösning och bör skickas in i jpg-format. Samtliga illustrationer ska vara märkta med figurens nummer (i den ordning de nämns i texten). Om missförstånd kan uppstå för ett pappersfotografi, ska fotot på baksidan förses med tejpad markering av vänster/höger/upp/ner. Skriv aldrig direkt på bildens baksida, då skriften kan gå igenom och förstöra figuren. Av samma skäl ska inte gem användas.

Författarna ansvarar för att illustrationsmaterial är fritt för publicering utan kostnad för tidningen. Kommer illustrationen från någon annan skrift måste författaren inhämta tillstånd från denna. Om bildmaterialet inte är kostnadsfritt ska bildpris och upphovsman klart anges. Är upphovsmannen till bilden någon annan än författaren ska hans eller hennes namn för övrigt alltid anges.

Fotografier ska vara skarpa för att kunna användas. Både pappersbilder, digitala bilder och diabilder går att använda, såväl i svart/vitt som i färg. Undvik dock att skicka diabilder med glasramar, då dessa lätt går sönder i posten.

Figurtexter

Varje figur förses med en särskild text som kan läsas oberoende av framställningen i artikeln. Samtliga figurtexter samlas på en separat sida. Figurtexterna numreras på samma sätt som figurerna i den ordning de nämns i texten, och kallas alltid "Figur 1, Figur 2" etc, oavsett om det rör sig om ett fotografi, ett diagram eller något annat.

TABELLER

Redovisa inte ett material i både artikeltext och tabeller! Låt tabellen verka självständigt om den är motiverad.

Varje tabell skrivs på en separat sida och förses med en kort förklarande text. Det ska dock vara möjligt att förstå tabellens innehåll enbart genom att läsa tabelltexten, hänvisning till löptexten i artikeln för tabellförklaring godtas inte. Tabellerna numreras i den ordning de kommer i texten.

ETISKT TILLSTÅND

I de fall inskickade vetenskapliga arbeten innefattar moment som kräver tillstånd från en djurförsöksetisk nämnd, bör det framgå i artikeltexten att tillstånd har sökts och beviljats av sådan nämnd. Oavsett om detta skrivs in i artikeltexten eller inte, vill redaktionen alltid ha en försäkran om att eventuella

HÄSTSEKTIONEN

Kurs i hästutfodring för veterinärer

Kursledare: Leg. vet. VMD Sara Nyman
Föreläsare: Agr. D. Anna Jansson, SLU, Uppsala, Agr. Cecilia Müller, SLU, Uppsala, Leg. vet. VMD Sara Nyman, Vetlanda.
Plats: Wallby Säteri, Vetlanda.
Tid: Start torsdag 29 januari 2004 kl 10.00 med registrering. Avslutning fredag 30 januari kl.17.00.
Målgrupp: Veterinärer med hästpraktik.
Syfte: Att ge målgruppen ökad kunskap i praktisk hästutfodring baserad på aktuell forskning och svenska förhållanden.
Innehåll: Utfodringens roll för hälsa och prestation. Aktuella fodermedel (t.ex. högfetthavre och ensilage), färdigfoder och tillskott. Elektrolyter. Praktisk utfodring av olika hästkategorier. Foderstatsprogram. Foderhygien. Vatten och vattenkvalitet.
Kursavgift: 3.800 kr exklusive moms (4.685 kr inklusive moms) Kursavgiften inkluderar kompendium, måltider, för-och eftermiddagskaffe och logi natten till fredag. Min 20 och max 35 deltagare.
Anmälan: **Anmälan som är bindande skall vara Wallby Säteri AB tillhanda senast 23 december 2003. Faktura på kursavgiften skickas separat efter erhållen anmälan.** Anmälningsblankett rekvireras från Wallby Säteri AB, tel 0383/46 21 60 fax 0383/46 21 61 eller laddas ner från www.wallby.se
Upplysningar: Sara Nyman, tel 070/228 45 52

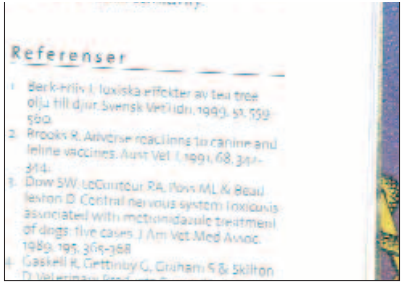
Referenser

1. Berk-Friis J. Toxiska effekter av tea tree olja till djur. Svensk Vet tidn. 1999; 51: 559-560.
2. Brooks R. Adverse reactions to canine and feline vaccines. Aust Vet J. 1991; 68: 341-344.
3. Dow SW, LeCouteur RA, Poss ML & Beaulieu D. Central nervous system toxicosis associated with methimidazole treatment of dogs: five cases. J Am Vet Med Assoc. 1989; 195: 366-368.
4. Gaskell R, Gettinby G, Graham S & Skilton D.

Referenserna numreras efter bokstavsordningen i referenslistan, inte i den följd de nämns i artikeln.

djurförsöksetiska tillstånd är beviljade innan publicering kan ske.

LITTERATURREFERENSER

Referenser i löpande text utmärks med siffror inom parentes. Referenserna numreras efter bokstavsordningen i referenslistan, inte i den följd de nämns i artikeln. Egna, opublicerade observationer eller personliga meddelanden numreras inte utan nämns endast inom parentes i texten (Sven Svensson, Uppsala, pers medd 2003).

SVT publicerar normalt inte mer än 25 referenser i en referenslista. Författare som av vetenskapliga skäl måste överskrida denna gräns bör sända in dels en komplett litteraturlista (avsedd för granskaren), dels en förkortad version för publicering. Observera att referensnumreringen ska vara identisk i båda dessa listor, den kortare har då en ofullständig uppräkning (t ex: 1, 2, 5, 7, 10 osv). I tidningen anges att den fullständiga referenslistan kan rekvireras från huvudförfattaren.

Uppställningen av referenser i referenslistan ska följa det så kallade Vancouver-systemet (Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals).

I korthet ska data i en tidningsreferens ordnas på följande sätt: Referensnummer, författarens efternamn samt initialer till förnamn, artikelns rubrik (där alla ord utom det första börjar med små bokstäver, oavsett hur originalrubriken skrivs), tidskriftens eller bokens namn, utgivningsår, volym/-nummer, första sida - sista sida. Tidskrifters namn ska förkortas enligt den senaste upplagan av "List of journals indexed in Index Medicus" (National Library of Medicine).

En bokreferens ställs upp på liknande sätt: Referensnummer, kapitelförfattarnas efternamn och initialer (utan punkter emellan), kapitelrubrik (med små begynnelsebokstäver på alla ord utom det första), "I:" eller "In:" samt efternamn och initialer på bokens redaktör(er) följt av "red" eller "ed(s)", bokens titel (med små begynnelsebokstäver på alla ord utom det första), förlagsort, förlag, tryckår och slutligen sidnummer.

Exempel, tidskrift:
6. Bondestam S, Alitalo I & Kärkkäinen M. Real-time ultrasound pregnancy diagnosis in the bitch. J Small Anim Pract 1983, 24, 145-151.

Exempel, bok:
10. Smidth L, Schwarz K, Bennet J, Bee I, Lee T, Yan F et al. Invading microorganisms. In: Brown T, Green H, eds. Pathogenic physiology. New York, Lee & Co, 1989, 23-29.

Observera att punkt bara ska användas mellan varje delinformation i referensen, inte efter alla förkortade ord eller namn.

LYCKA TILL!

Om författare till SVT begrundar och tar till sig dessa regler kommer publicering av material till tidningen att gå snabbt och smidigt. Meningen med reglerna är inte att avskräcka skribenter, utan tvärtom att underlätta för alla som är inblandade i en artikels tillkomst. Det finns mycket som ännu inte är nedtecknat, så fatta ordbehandlaren och börja skriv. Lycka till från SVT:s redaktion!

JOHAN BECK-FRIIS
Chefredaktör

Sugen på nytt jobb?
På veterinärförbundets hemsida www.svf.se hittar du såväl fasta tjänster som kortare vikariat under rubriken **"Jobbtorget"!**

noterat

Kommuner behåller ansvar för livsmedel och djurskydd

Efter flera års utredande väntas inom den närmaste tiden regeringen presentera en proposition om den framtida tillsynen av livsmedel och djurskydd, rapporterade Upsala Nya Tidning den 4 november. Jordbruksminister Ann-Christin Nykvist har dock redan tidigare deklarerat att regeringen vill att kommunerna behåller tillsynsansvaret för livsmedel. Detta trots att i stort sett alla remissorgan, utom Kommunförbundet, sagt att de vill att tillsynen av livsmedel ska förstatligas.

För drygt ett år sedan aviserade Jordbruksdepartementet att länsstyrelserna skulle få ett utökat ansvar för livsmedelsfrågorna samtidigt som huvudansvaret låg kvar på kommunerna. Men i det senaste förslaget har idén om regionalt ansvar skrotats.

Vad gäller djurskyddet blir det inte särskilt stora reformer. Tidigare har diskuterats om avgifter för djurskydd, som i dag fattas av kommunerna, i framtiden ska beslutas av den blivande Djurskyddsmyndigheten. Ett par nyheter finns det dock i förslaget, som snart går ut på remiss. En sådan är att samrådsgrupper vid länsstyrelserna inrättas för att förbättra stödet till kommunerna. Kommunerna ska tillåtas samverka och exempelvis ha en gemensam inspektör. Kommuner som inte sköter tillsynen tillfredsställande ska framöver kunna drabbas av sanktioner som exempelvis vitesföreläggande.

Rättelse

I Svensk Veterinärtidning nr 14/03, sidan 29, föll tyvärr en bild från SLU:s promotionshögtid bort på grund av ett tekniskt fel. Bilden återges istället här, tillsammans med sin ursprungliga bildtext. Redaktionen beklagar det tekniska felet.

Promotor Heriberto Rodriguez-Martinez sätter hatten, symbolen för doktorsvärdigheten, på hedersdoktor Åsa Lindqvists huvud.

Utökade krav på tillstånd för viss djurhållning

Från och med den 1 december skärps djurskyddslagen, meddelade Jordbruksverket i ett pressmeddelande den 11 november. Då utökas kraven på tillstånd för de som yrkesmässigt eller i större omfattning håller, föder upp, upplåter eller säljer sällskapsdjur eller hästar, samt för de som tar emot sällskapsdjur eller hästar för förvaring och utfodring.

Verksamheter som berörs är bland annat hund- och kattpensionat, ridskolor och häststallar, zoobutiker, djurgrossister, kennlar och kattuppfödare. För att möjliggöra en smidig övergång till det nya regelverket ger Jordbruksverket undantag för vissa verksamheter så att ökningen av tillståndspliktiga verksamheter sker stegvis.

Under 2005 minskar antalet undantag. I framtiden kan alltså verksamheter som nu undantas komma att omfattas av tillståndskravet. Tillstånd söker man hos kommunen.

FALU DJURSJUKHUS

Välkommen till Falun!
Vi söker en smådjursveterinär

Anställningen avser ett vikariat på ett år med goda möjligheter till förlängning. Vi räknar med att Du kan tillträda tjänsten under januari 2004.

Vi är ett smådjurssjukhus med ett stort upptagningsområde. Här arbetar 8 veterinärer och 12 djursjukvårdare. Vi erbjuder Dig en arbetsplats med glad och öppen stämning. Du ges ständig möjlighet till utveckling och fortbildning.

Ansökningshandlingar sänder Du till:
Falu Djursjukhus AB
Marie Granar
Samuelsdalsvägen 2 B
791 61 FALUN
eller
marie.granar@faludjursjukhus.se

Frågor besvaras av Marie Granar eller Yvonne Wiberg på telefon 023-646 10

FAGSENTERET for kjøtt — Norwegian Meat RESEARCH CENTRE

Fagsenteret for kjøtt er et kompetansesenter for en samlet kjøttbransje som gjennom forskning, utvikling og forbedringstiltak arbeider for økt konkurransekraft langs verdikjeden. Våre oppgaver er både bransjenøytralt fag- og opplysningsarbeid og konsulent- og oppdragsvirksomhet. Fagsenteret samarbeider tett med bransjens organisasjoner, slakterier og kjøttindustri og har et betydelig nettverk til andre fagmiljøer.

Spesialveterinær/forsker – mattrygghet og hygiene

Vår forskningssjef er ansatt som professor ved Norges veterinærhøgskole, og vi søker hans etterfølger. Stillingen er lagt til seksjon slakting. Seksjonens arbeidsområdet omfatter slaktehygiene, mattrygghet og dyrevelferd. Stillingen vil primært innebære arbeid med slaktehygiene og mattrygghet, men vil også kunne tillegges oppgaver innenfor seksjonens øvrige arbeidsfelt.

På disse områdene arbeides det med:
Forsknings- og utviklingsprosjekter
Kurs, konsulentvirksomhet og rådgivning
Metoder; utprøving, praktisk gjennomføring og kontroll
Forskriftsforståelse og myndighetskontakt

Vi søker etter veterinær eller tilsvarende kompetanse, gjerne med forskningskompetanse og med interesse for mat og hygiene i et internasjonalt perspektiv. Kompetanse på områdene epidemiologi, statistikk og prosjektledelse er ønskelig. Problemstillinger omkring både zoonoser og kjøtteknologi krever helhetstenkning utover den delen slakting utgjør i verdikjeden. Stillingen vil medføre utstrakt kontakt med kjøttbransjen, offentlige institusjoner og myndigheter. FAGSENTERETs konsulent-, rådgivings- og opplæringsvirksomhet er basert på forskning og utvikling. Evne til å omsette resultater fra egen og andres FoU-virksomhet til praksis er derfor viktig.

Av personlig egenskaper legger vi vekt på kontaktskapende evner, idérikdom og løsningsorientering. Du bør trives med å jobbe i team, samtidig som du tar eget ansvar for arbeidsoppgavene. Stillingen medfører en del reiseaktivitet.

Vi tilbyr en utfordrende stilling i et godt arbeidsmiljø på Løren i Oslo. Lønn etter avtale.

Nærmere opplysninger om stillingen får du ved å kontakte seksjonssjef Ole Alvseike, tlf 22092404, epost ole.alseike@fagkjott.no eller direktør Tor Arne Ruud tlf. 22092319.Skriftlig søknad sendes innen 19.12.03 til: Fagsenteret for kjøtt, Postboks 396 Økern, 0513 Oslo

litteraturtjänst

Lån eller kopior av artiklar kan beställas från Sveriges lantbruksuniversitets bibliotek online i databasen LUKAS. För information ang användarkonto (kostnadsfritt), kopiekostnader etc, kontakta Ultunabiblioteket, Låneexpeditionen, Box 7071, 750 07 Uppsala, tel. 018-67 28 09 eller 67 11 12, fax 018-67 28 53.
Lösnummer av Läkartidningen kan beställas från Läkartidningens sekretariat per brev, Box 5610, 114 86 Stockholm, eller per tel 08-790 33 00.
Adress till Dansk Veterinærtidsskrift: Rosenlunds allé 8, DK 2720 Vanløse, Danmark.
Adress till Norsk Veterinærtidskrift: Den Norske Veterinærforening, General Birchs Gate 16, NO-0454 Oslo, Norge.

Hästtandvård
Hestetandpleje
Hagbard H
Dansk VetTidsskr, 2003, 86,15/16,18-19.

Leptospiros - en infektion med ny aktualitet?
Leptospirose - en infeksjon med ny aktualitet?
Sunde M, Heiene R, Fonnum J K, Wold A
Norsk VetTidsskr, 2003, 115, 8, 563-570.

kongresser & kurser

Svenska

Nya

29-30/1 -04. Kurs i hästutfodring för veterinärer arrangeras av Wallby Säteri i samarbete med SVS Hästsektion. Info: Sara Nyman, tel: 070-228 45 52. (Se annons i denna tidning)

Tidigare publicerade

4/12 -03. Nordiskt seminarium om forskning om homeopati för djur, Stockholm. Arr: Nordiskt nätverk för forskning om homeopati för djur i samarbete med Kungl Skogs- och lantbruksakademien och Svensk Mjölk. (SVT 13/03)

5-6/12 -03. Kurs i Kostrådgivning för veterinärer, Solna. Arr: Kruuse Svenska AB och Hill's Pet Nutrition (SVT 14/03)

9-14/2 -03. Kurs i AI på häst. Arr: Institutionen för obstetrik & gynekologi, SLU. (SVT 14/03)

19-30/1 -04. Kurs i AI på nötkreatur. Arr: SLU. (SVT 14/03)

24-25/3 -04. Svenska Djurhälsovårdens fortbildningskonferens, Billingehus, Skövde. (SVT 12/03)

Internationella

Fler internationella kurser hittar Du på World Veterinary Association's hemsida: http://www.worldvet.org/ och på British Small Animal Veterinary Associations hemsida: http://www.bsava.com

Tidigare publicerade

2/12 -03. Kurs i Pharmacovigilance for the Veterinary Industry, London, UK. (SVT 13/03)

2-4/12 -03. Congreso Internacional de Bienestar Animal, Murcia, Spanien (SVT 10/03)

16-18/12 -03. 8th Congress of equine medicine and surgery, Geneve, Schweiz (SVT 8-9/03)

29/1 -04. Seminarium om Introductory Overview of the Veterinary Medicines Industry, London, UK. (SVT 13/03)

1-5/3 -04. Course: Ethics and Communication, Den Kgl Veterinær- og Landbohøjskole, Danmark. (SVT 14/03)

Södra Älvsborgs Husdjur

Södra Älvsborgs Husdjur utvecklar och säljer tjänster som förbättrar lönsamheten för mjölk- och nötköttsföretagen i Sjuhärad. Vi är ca 50 anställda som arbetar med avbytarservice, semin, kokontroll och rådgivning inom djurhälsovård, mjölkkvalitet, utfodring och avel.

Vi söker
DJURHÄLSOVETERINÄR

Vi söker en ersättare till en av våra veterinärer som skall vara barnledig. Tjänsten innehåller arbete med förebyggande djurhälsovård, mjölkkvalitet, bekämpningprogram och fertilitetsservice. Tjänsten är på deltid, placerad vid huvudkontoret i Borås och ett långtidsvikariat på i första hand ett år med tillträde ca 1 februari. Tillträdesdag och eventuell heltid kan diskuteras.

En stor del av det veterinära fältarbetet i föreningen sker genom delegation till vår kunniga fältpersonal. Vi satsar starkt på förebyggande djurhälsovård och antalet besättningar inom FRISKKO-programmet ökar nu snabbt. I samarbete med Svensk Mjölk, Svensk Avel, SLU m fl sker en fortlöpande utveckling av föreningens tjänster.

Vi söker Dig med intresse för arbete med nötkreatur och människor. Stor vikt läggs vid förmågan att samarbeta.

Närmare upplysningar lämnas av chefveterinär Johan Waldner, 033-17 52 47, 070-690 91 15, eller VD Lars Arnell, 033-17 52 41.

Välkommen med Din ansökan med meritförteckning **senast 2003-12-10** under adress: **Södra Älvsborgs Husdjur, Slakthusgatan 1, 504 41 Borås.**

8-12/3 -04. Course: Legislation, Den Kgl Veterinær- og Landbohøjskole, Danmark. (SVT 14/03)

13-16/4 -04. International Conference on the Control of Infectious Animal Diseases by Vaccination, Paris, Frankrike (SVT 10/03)

19-24/4 -04. Course: Statistics and Experimental design, Helsingfors Universitet, Finland. (SVT 14/03)

7-11/6 -04. 5th World Congress Foodborne Infections and Intoxications, Berlin, Tyskland (SVT 11/03)

27-28/6 -04. The International Symposium about Diseases of the Icelandic Horse, Island (SVT 10/03)

25-28/8 -04. The 5th World Congress of Veterinary Dermatology, Wien, Österrike(SVT 10/02)
25/8 -04. The Fifth World Congress of Veterinary Dermatology, Wien, Österrike. (SVT 14/03)

24-25/9 -04. 8th Annual Conference of the European Society for Domestic Animal Reproduction, ESDAR, Warszawa, Polen. (SVT 13/03)

6-9/10 -04. The 29th Congress of WSAVA, the 10th European Congress of FECAVA and the 7th Hellenic Congress of HVMS, Rhodos, Grekland. (SVT 5/03)

12-15/6 -05. The 4th International Dairy Federation International Mastitis Conference, Maastricht, Nederländerna.

LÄKEMEDELSVERKET
MEDICAL PRODUCTS AGENCY

VETERINÄRMEDICINSKA LÄKEMEDEL

Equimax vet
ATC-kod QP54AA51
Oral gel för häst
Virbac

SAMMANFATTNING
Equimax vet är godkänt för behandling av blandade cestod- och nematod- eller artropodangrepp orsakade av matura och immatura rundmaskar, lungmaskar, styngflugor och bandmaskar hos häst. Det är en kombinationsprodukt som innehåller ivermektin och praziquantel. Båda de ingående komponenterna finns sedan tidigare godkända som läkemedel i Sverige. Mängden ivermektin motsvarar den för produkter vilka innehåller bara ivermektin. Praziquantelmängden är något högre än för motsvarande monoprodukt men skillnaden har ingen klinisk betydelse eftersom praziquantel har ett mycket brett terapeutiskt fönster. Ivermektin är en makrocyklisk lakton som tas upp systemiskt och har effekt på rundmask och styngflugelarver medan praziquantel utövar lokal effekt mot bandmask i tarmen. De båda substanserna interagerar inte utan effekten på respektive parasitgrupp motsvarar den hos ivermektin och praziquantel var för sig. Equimax är därför avsett att ersätta behandling med ivermektin och praziquantel i situationer när samtidig behandling med dessa båda antiparasitära medel är indicerad.
Equimax har äppelsmak. Det

fortsättning på sidan 54

SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

STYRELSE

Ordförande:	*Telefon bostad*
KARIN ÖSTENSSON	070-461 14 46
Vice ordförande	
ÅSA BERGQUIST	0418-66 21 62
BO EBERHARDSON	070-279 59 81
TORKEL EKMAN	018-38 44 11
EVAMARI LEWIN	070-211 90 35
KARIN LUNDBORG	0525-102 13
PER SAHLANDER	0171- 44 20 93
SUSANNA STERNBERG	018-69 46 64
THOMAS SVENSSON	0370-813 61

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP

KOLLEGIUM

Ordförande:
THOMAS SVENSSON

Vice ordförande:
HENRIK ERICSSON
STEFAN ALENIUS
PETER FRANZÉN
PATRICIA HEDENQVIST
ANDERS SANDBERG
SUZANNE SANDQUIST

Riksföreningar inom Sveriges Veterinärförbund

SVENSKA DISTRIKTSVETERINÄRFÖRENINGEN – DVF
Ordförande: BJÖRN SWENSON
Sekreterare: LARS-ERIK STABERG

SVENSKA BESIKTNINGSVETERINÄR-FÖRENINGEN – BVF
Ordförande: LEIF SKARHED
Sekreterare: TONE LINDVÅG

SVERIGES YNGRE VETERINÄRERS FÖRENING – SYVF
Ordförande: ANDREAS SANDIN
Sekreterare: AGNES BLOCK

FÖRENINGEN FÖR VETERINÄRER I ENSKILD TJÄNST – FVET
Ordförande: JOHAN HELLANDER
Sekreterare: CHRISTER GYLLERUP

FÖRENINGEN VETERINÄRER I ADMINISTRATIV TJÄNST –VIAT
Ordförande: TORSTEN JAKOBSSON
Sekreterare: BJÖRN DAHLÉN

FÖRENINGEN FÖR VETERINÄRER VID VETENSKAPLIGA INSTITUTIONER – FVVI
Ordförande: DAN GRILL
Sekreterare: SØLVI SØRGJERD

PRIVATPRAKTISERANDE VETERINÄRERS FÖRENING – PVF
Ordförande: EVAMARI LEWIN
Sekreterare: SUSANNA HULTBERG

DJURSJUKHUSANSTÄLLDA VETERINÄRERS FÖRENING – DAVF (VILANDE)
Ordförande: FREDRIKE RITTER

Sektioner inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

FÖRSÖKSDJURSSEKTIONEN
Ordförande: PATRICIA HEDENQVIST
Sekreterare: ANETTE KARLSSON

HUSDJURSSEKTIONEN
Ordförande: STEFAN ALENIUS
Sekreterare: OLOF ENGELBREKT SKARMAN

HÄSTSEKTIONEN
Ordförande: BENGT JOHANSSON
Sekreterare: ANDERS GÅNHEIM

LIVSMEDELSSEKTIONEN
Ordförande: ANDERS SANDBERG
Sekreterare: TORBJÖRN AXELSSON

SMÅDJURSSEKTIONEN
Ordförande: SUZANNE SANDQUIST
Sekreterare: HELENE HANSSON

Fekala funderingar

I DEN STORA dagstidningen fanns för ett tag sedan en insändare som ondgjorde sig över orättvisorna mot hundägarna. Dessa tvingades minsann plocka upp de korvar som lilla Fido presterat. Hästägarna däremot slapp. Detta trots att hästarna vid en enda tarmtömning levererade flera kilo!

För mitt inre ser jag en ryttare som sitter av, binder hästen vid närmsta träd och ur sadelfickan plockar fram spade och plastpåse. När allt är noga uppöst börjar spanandet efter närmsta bajstunna. Innehållet i denna komposteras självfallet av den miljömedvetna kommunen och säljs sedan i form av brunnen hästgödsel för dyra pengar till kommuninvånarna.

Kommer att tänka på när jag kvackade i Limmared. Sommaren var varm och även tf distriktsveterinär behövde stundtals ta ett svalkande dopp. Vän av ordning undrade då om inte veterinären sett att vissa lät sina hundar bada på den allmänna badplatsen. Visserligen i utkanten, men i alla fall. Det borde vara distriktsveterinärens uppgift att läsa lusen av dem.

ILLUSTRATION: KARIN ÅSTRÖM-BENGTSSON

Visst hade jag sett hundarna. Men jag hade också sett blöjbarn utan blöjor förrätta sitt tarv i vattenbrynet. Men, barn är ju så gulliga!

Några år senare inträffade ett EHEC-utbrott i Västsverige. Gemensam nämnare var bad på allmän badplats. En anonym tipsare berättade att han/hon ett par dagar före utbrottet sett ett barn med diarré vid strandkanten.

Sommaren 2002 smittades drygt 500 badande i en simbassäng på Lidingö med *Cryptosporidium parvum*. Någon hade inokulerat bassängen med sina parasiter. Så kallade fekala incidenter var enligt personalen inget ovanligt. Före utbrottet hade det vid ett flertal tillfällen hänt att personalen varit tvungen att plocka upp synliga fekalier från bassängens botten. Den aktuella dagen hade det behövts flera gånger. Vissa var så lösa att de löstes upp av vattnet innan de avlägsnades.

DÅ OCH DÅ HÖJS RÖSTER för besöksförbud för allmänheten på bondgårdar. Djuren kan ju smitta barnen med EHEC! Jodå, ca en procent av våra kliniskt friska nötkreatur har EHEC/VTEC i sin tarmflora. Om man äter sina medhavda mackor sittande på kanten till gödselrännan och utan att först ha tvättat händerna kan det nog finnas risk. Tro det eller ej – sådant förekommer!

LRF har med anledning av propåerna om besöksförbud gett ut en utomordentlig broschyr: *Gårdsbesök med omtanke*. Här påpekas redan på första sidan att även besökare kan bära på smitta som kan överföras till djuren. I den okunniges och dessvärre även i många kunnigas smittvärld är det alltid djuren, som utgör bovarna.

TILL SIST: Allting går att sälja med mördande reklam. Just nu gäller det väggklockor av komockor som en tysk konstnär specialiserat sig på. Enligt Reuter fick han idén när han såg en grön äng med utspridda bruna blaffor. Nu planerar han att börja tillverka även armbandsur – av samma råvara. Mockorna får först torka ett par veckor för att få rätt modelleringskonsistens. Den färdiga klockan lackas sedan för att binda doftämnena. Men vad händer med mikrovärlden? Salmonellan? EHEC:en? Vem i veterinärkåren blir först med ett komockearmbandsur?

MARIE-LOUISE DANIELSSON-THAM

har dock inte kunnat påvisas att smaktillsatsen skulle göra produkten mer tilltalande för hästarna. Såväl effekt som säkerhet är god på såväl vuxna hästar som ungdjur. Godkännandedatum: 2003-07-30 (proceduren för ömsesidigt erkännande).

LÄKEMEDELSVERKETS VÄRDERING
Equimax är en kombination av avmaskningsmedel som ger ett mycket brett antihelmintiskt spektrum. Produkten förenklar behandling av hästar som tidigare behövt behandling med två olika avmaskningsmedel vid samtidig infektion med rundmask, styngflugor och bandmask men har inget kliniskt mervärde jämfört med tidigare godkända alternativ vid vanlig rutinavmaskning av häst.

kanslinytt

Prisbasbeloppet 2004

Prisbasbeloppet är fastställt till 39 300 kronor för år 2004. Detta basbelopp följer konsumentprisindex förändring (KPI), det vill säga det följer prisutvecklingen i samhället. Prisbasbeloppet används bland annat för att fastställa gränsen för högsta sjukpenninggrundande inkomst, beräkning av tilläggspension (ATP + folkpensionstillägg), den gamla folkpensionen och den nya garantipensionen.

PERSONNOTISER

Födelsedagar i januari 2004

Susan Edlund, Karlstad 50 år den 3/1
Folke Johnsson, Kalvsvik 80 år den 7/1
Jan Håkanson, Arvika 70 år den 7/1
Per M Thunberg, Västerås 75 år den 8/1
Eva von Celsing, Eskilstuna 50 år den 9/1
Krister Martin, Höör 60 år den 11/1
Allan Holmlund, Stockholm 80 år den 18/1
Aase Tronstad, Bromma 50 år den 19/1
Sven Viring, Uppsala 60 år den 23/1
Gunilla Lundgren, Båstad 50 år den 25/1
Lars Holm, Tomelilla 70 år den 26/1
Svante Asp, Ängelholm 60 år den 30/1
Jan Christiansson, Brålanda 50 år den 31/1

Avlidna

Leg veterinär Ingrid von Holst har avlidit den 19 september 2003. Hon föddes 1911 i Kristianstad, Kristianstads län, avlade studentexamen där 1930 och veterinärexamen 1936. Hon var assistent vid SVA 1937, tf laborator där 1939 och laborator 1941. 1947 var hon extra och stf besiktningsveterinär i Umeå och Böleå och 1960 stf besiktningsveterinär i Eskilstuna. Hon innehade även diverse vikariat som stads- och besiktningsveterinär.

Distriktsveterinär Gunilla Palm har avlidit den 28 oktober 2003. Hon föddes 1947 i Arboga, Västmanlands län. Hon avlade veterinärexamen 1983 och innehade först diverse vikariat. 1985 var hon distriktsveterinär i Bredbyn och 1995 i Örnsköldsvik vilken tjänst hon innehade till sin bortgång.

VMD, docent Göran Pålsson har avlidit den 3 november 2003. Han föddes 1932 i Vaxholm, Stockholms län, avlade studentexamen i Stockholm 1954 och veterinärexamen 1961. Han var assistent vid avdelningen för bakteriologi och epizootologi vid Kungl Veterinärhögskolan 1960. Han avlade veterinärmedicine doktorsexamen 1968 och var docent i medicinsk mykologi 1969. 1969 var han stadsveterinär i Stockholm och 1970 i Karlstad. Han var laboratoriechef vid Medilab AB, Mybac Lab, i Karlstad 1977. 1987 var han länsveterinär i Värmlands län och 1989 var han VD och laboratoriechef vid Mikrobiologen Lab AB.

Skriv gärna **insändare och debattinlägg** till Svensk Veterinärtidning, men skriv inte för långt – max 6 000 tecken inkl blankslag.

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**
TELEFON: 08-545 558 30
TELEFAX: 08-545 558 29
HEMSIDA: *www.svf.se*
TELEFONTID: 9.00–11.30, 12.30-16.30
(maj–augusti 9.00–11.30. 12.30–16.00*)*

REDAKTION:
JOHAN BECK-FRIIS
ansvarig utgivare & chefredaktör
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070 717 73 25
BOSTAD: 018-54 11 71
E-POST: *johan.beck-friis@svf.se*

KARIN ÅSTRÖM BENGTSSON *(tjl)*
journalist
KARIN NORDIN
journalist
TELEFON: 08-545 558 32
E-POST: *karin.nordin@svf.se*

BIRGITTA AHLKVIST
redaktionssekreterare, annonser
TELEFON: 08-545 558 31
E-POST: *birgitta.ahlkvist@svf.se*

PAMELA GRÖNQVIST,
BACKMANS REKLAM & MEDIA
layout
TELEFON: 08-514 904 02
E-POST: *pamela@backmansreklam.se*

VTT GRAFISKA, VIMMERBY
tryckeri

ISSN 0346–2250

UTGIVNINGSDAGAR 2003:

1–2	12 FEB	10	13 AUG
3	5 MARS	11	3 SEPT
4	26 MARS	12	24 SEPT
5	16 APRIL	13	15 OKT
6	14 MAJ	14	5 NOV
7	5 JUNI	15	26 NOV
8–9	26 JUNI	16	17 DEC

MANUSSTOPP: *Fem veckor före utgivningsdag, tre veckor för insändare.*

ANNONSMANUSSTOPP: *Tre veckor före utgivningsdag.*

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Prenumerationspris 2003
Sverige: 900 kronor + moms.
Norden: 1 115 kronor + moms.
Europa utanför Norden: 1 185 kronor + moms.
Utanför Europa: 1 330 kronor.